

STT:n siteerauslista ja skupprien merkitys toimituksille

Timo Ollikainen

Tekijä Timo Ollikainen	
Koulutusohjelma Journalismi	
Opinnäytetyön nimi STT:n siteerauslista ja skuuppien merkitys toimituksille	Sivu- ja liitesivumäärä 60
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee vuosittain julkaistavaa STT:n siteeratuimmat viestimet -listaa sekä skuuppien merkitystä toimituksille. Lisäksi selvitetään, mitä mittareita toimitukset käyttävät uutistoiminnan onnistumisen mittaamiseen. Tutkielma on tehty Suomen Tietotoimiston toimeksiannosta.</p> <p>STT:n siteerauslista on Journalisti-lehden ja STT:n perinteeksi muodostunut yhteishanke. Aina vuodenvaihteen tienoilla STT:ssä lasketaan, kuinka monta kertaa he ovat siteeranneet kuluneen vuoden aikana eri toimitusten juttuja. Näin muodostuu lista, jossa toimitukset asetetaan järjestykseen siteerausten kappalemäärien perusteella.</p> <p>STT ei julkaise listaa itse, vaan sen julkaisee Journalisti-lehti alkuvuoden numerossaan. Yleensä listasta julkaistaan vain kymmenen kärki. Kaikkien aikojen ensimmäinen siteerauslista käsitti vuoden 2010 siteeraukset ja se julkaistiin tammikuussa 2011. Perinne on jatkunut katkeamattomana, ja vuoden 2021 tammikuussa julkaistiin jo järjestyksessään yhdestoista STT:n siteerauslista.</p> <p>Tämän opinnäytetyön keskeisin tuotos oli koota STT:n siteerauslistan historia ja kehitys yhdelle dokumentille. Tätä ei ole ilmeisesti aiemmin tehty ainakaan tässä laajuudessa.</p> <p>Toinen opinnäytetyön tuotoksista oli kerätä eri toimitusten edustajien näkemyksiä STT:n siteerauslistan tarpeellisuudesta. Samalla heiltä kysyttiin skuuppien merkityksestä toimituksille ja tiedusteltiin myös, mitä mittareita toimitukset käyttävät uutistyön onnistumisen mittaamiseen.</p> <p>Kolmantena tuotoksena mainittakoon STT:n siteerauslistaan liittyvien kehitysehdotusten tuottaminen sekä itse asiaa pohtimalla että haastatteleamalla toimitusten edustajia. Tosin useimmat esitetyt kehitysehdotukset ovat taloudellisesti kannattamattomia, joten ne jäänevät toteuttamatta. Mutta ehkä aihepiiriin liittyvänä pohdintana ne ajavat asiansa.</p>	
Asiasanat Siteeraus, siteerauslista, skuuppi, uutistoiminnan mittarit, STT, Journalisti-lehti	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkielman rakenteena vetoketjumalli	2
1.2	Työtapa- ja menetelmäkuvaus	3
1.3	Kuvaus tutkielman tietoperustasta.....	3
1.4	Kuvaus tutkielman tutkimusaineistosta.....	4
1.4.1	Journalisti-lehden Maria Petterssonin ja Manu Marttisen haastattelu	5
1.4.2	STT:n Minna Holopaisen haastattelu.....	5
1.4.3	STT:n Olli Vesalan ja Tapio Pellisen haastattelu	5
1.4.4	Siteerauslistaidean isän Johan Jaakkolan haastattelu.....	6
1.4.5	Uutissuomalaisen Matti Pietiläisen haastattelu.....	6
1.4.6	Ylen Riikka Räisäsen haastattelu	6
1.4.7	Helsingin Sanomien Laura Saarikosken haastattelu.....	7
2	STT:n siteeratuimmat viestimet -lista.....	8
2.1	Virallinen nimi	9
2.2	Historia	10
2.2.1	Siteerauslistan syntytarina	11
2.2.2	Vuoden 2010 tilasto	13
2.2.3	Vuoden 2011 tilasto	14
2.2.4	Vuoden 2012 tilasto	15
2.2.5	Vuoden 2013 tilasto	15
2.2.6	Vuoden 2014 tilasto	16
2.2.7	Vuoden 2015 tilasto	17
2.2.8	Vuoden 2016 tilasto	18
2.2.9	Vuoden 2017 tilasto	19
2.2.10	Vuoden 2018 tilasto	20
2.2.11	Vuoden 2019 tilasto	21
2.2.12	Vuoden 2020 tilasto	22
2.2.13	Kokoomatilastot, vuodet 2010–2020	23
2.3	Näin STT:n siteeraustilasto laaditaan.....	25
2.4	Siteeraustilaston laatimismenetelmän muutokset vuosien saatossa.....	28
2.5	Siteerausperusteet.....	32
2.6	STT:n siteerauslistan kehittäminen	34
2.7	Omia kehitysideoita STT:n siteerauslistan kehittämiseen.....	36
2.7.1	Voisiko STT:n siteerauslista olla reaaliaikaisesti päivittyvä?.....	36
2.7.2	Voisiko ulkopuolinen taho päivittää STT:n siteerauslistaa?	36
2.7.3	Voisivatko toimitukset itse ilmoittaa skuuppinsa järjestelmään?	37
2.7.4	Voisiko erikokoisille toimituksille olla omat sarjansa?	39

2.7.5	Voisiko eri aihepiireille olla omat sarjansa?	41
2.7.6	Voisiko olla vuoden painavin skuuppi -palkinto?.....	42
2.7.7	Voisiko siteerauslista sisältää joka kerta koko kalenterivuoden?	42
2.8	Syyt siteerauslistan julkaisemiselle ja tulevaisuudennäkymät.....	43
2.9	Muita siteerauslistoja Suomessa ja maailmalla	44
3	Skuupit ja muut toimitusten uutistoiminnan menestymisen mittarit	45
3.1	Skuupin määritelmä ja muita siihen rinnastuvia termejä	45
3.2	STT:n siteerauslistan ja yleensäkin skuuppien merkitys toimituksille.....	47
3.3	Muut toimitusten käyttämät mittarit.....	50
3.4	Miten skuupit syntyvät.....	52
4	Pohdintaa	54
	Lähteet	57

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on tutkielma Suomen Tietotoimiston vuosittain laatimasta ja Journalisti-lehden julkaisemasta STT:n siteerauimmat viestimet -listasta – sekä yleisemmin siteerausten ja skuppeien merkityksestä toimituksille. Teen tutkielman Suomen Tietotoimiston (jäljempänä tässä raportissa STT) toimeksiannosta.

Tutkielmalla on kaksi tavoitetta. Ensimmäinen tavoite ja tutkimustehtävä on koota yhteen tietoa STT:n siteerauslistan historiasta, tilastontekomenetelmistä, kehityskohteista ja tulevaisuudennäkymistä. Kirjallisina lähteinä ovat etenkin Journalisti-lehden artikkelit noin kymmenen vuoden ajalta. Lisäksi tavoitteena on laajentaa nykyistä julkaistua tietoperustaa omilla haastatteluilla. Myös siteerauslistaan liittyvien kehitysehdotusten miettiminen on osa tätä kokonaisuutta.

Tutkielman toinen tavoite ja tutkimustehtävä on selvittää haastattelujen kautta, miten tärkeitä skupit ja skupeista syntyvät siteeraukset ovat toimituksille. Tähän liittyen toimitusten edustajilta tiedustellaan myös heidän näkemyksiään STT:n siteerauslistasta ja sen tarpeellisuudesta. Lisäksi haastatteluissa mielenkiinnon kohteena on se, käyttävätkö toimitukset skuppeien lukumäärää uutistoiminnan onnistumisen mittarina ja mitä muita mittareita heillä on käytössään.

Opinnäytetyön aihetta valittaessa on tapana perustella, miksi asia on tutkimisen arvoinen ja ketkä hyötyvät työstä. STT:n siteerauslistan osalta tämän tutkielman kaltaista yhteenve-toa ei ole käsittäakseni aikaisemmin tehty eikä julkaistu. Mielestäni sen kokoamiselle on perusteet, sillä kyse on tietävästi Suomen ainoasta julkisesta eri medioita vertailevasta siteeraustilastosta.

Tutkielman toisesta aiheesta, skupeista toimitustyön onnistumisen mittarina en ole huomannut kovinkaan monia artikkeleita tai muita julkaisuja etenkin suomen kielellä. Ja vaikka minulta olisi vain jäänyt julkaisuja huomaamatta, kyseessä on aihepiiri, jossa tilanne muuttuu ja elää. Niinpä tuore päivitys asiaan lienee paikallaan.

Tästä tutkielmasta on toivottavasti hyötyä ainakin STT:lle ja siteerauslistaa julkaisevalle Journalisti-lehdelle. Ja ehkä siinä on hyödyllistä tietoa myös muille media-alan toimijoille.

1.1 Tutkielman rakenteena vetoketjumalli

Kuten edellä kuvattiin, tutkielma jakautuu kahteen pääalueeseen. Ensin luvussa 2 perehdytään STT:n siteeratuimmat viestimet -listaan. Sen jälkeen luvussa 3 kartoitetaan skruppien ja siteerausten merkitystä toimituksille sekä luodaan katsaus siihen, mitä mittareita toimitukset käyttävät uutistoimintansa menestyksen seuraamiseen.

Päädyn siihen, että tämän tutkielman kahden erillisen aihealueen käsittelyyn soveltuu hyvin niin kutsuttu vetoketjumallinen rakenne. Puhutaan myös topiikkipohjaisesta (*englanniksi topic-based*) rakenteesta, joka on yhteneväinen vetoketjumallin kanssa (Vuorijärvi 2013, 75; Vuorijärvi & Boedeker 2007, 175). Suomenkielisessä kirjallisuudessa topiikkipohjaisesta rakennemallista on käytetty myös ainakin termejä ilmiöperustaisesti raportoitu malli (Vuorijärvi 2013, 75) ja teemallinen rakenne (Aho ym. 2015, 9).

Vetoketjumallissa alun johdannon sekä työtapo- ja menetelmäkuvauksen jälkeen tutkielmassa edetään aina yksi aihealue kerrallaan. Samassa luvussa käsitellään kaikkia aihealueeseen liittyviä rakenneosia: muun muassa tietoperustaa, tutkimusaineistoa, tuloksia ja ratkaisuja. Luvun sisällä rakenneosat voidaan esittää valitussa ja tutkielman kannalta taroituksenmukaisessa järjestyksessä. (Vuorijärvi & Boedeker 2007, 179–180.)

Väitöskirjassaan Vuorijärvi (2013, 81) esittää perinteisen tutkielmamallin ja topiikkipohjaisen mallin rakenteen oheisella tavalla:

Perinteinen tutkielmamalli	Topiikkipohjainen malli
Johdanto	Johdanto
Menetelmät ja aineisto	Topiikki 1
Tulokset	Topiikki 2
Pohdinta	Topiikki 3
	...
	Päätelmät

Topiikilla tarkoitetaan aihetta, aihepiiriä, ilmiötä tai asiakokonaisuutta (Vuorijärvi 2013, 75; Vuorijärvi & Boedeker 2007, 177). Vetoketjumallissa edetään topiikkimallin tapaan asiakokonaisuus eli topiikki kerrallaan (Vuorijärvi & Boedeker 2007, 179).

Otin mielenkiinnosta sähköpostitse yhteyttä Aino Vuorijärveen ja kysyin lisätietoja topiikkipohjaisesta mallista ja vetoketjupohjaisesta mallista sekä niiden eroista. Menetelmäkirjallisuuden perusteella minusta vaikutti siltä, että Vuorijärvi on lanseerannut vetoketjumalli-

termin. Vuorijärvi vastasi sähköpostiini (Vuorijärvi 1.2.2021) ja kertoi laajasti ja perusteellisesti aiheesta. Aihe on mielenkiintoinen, mutta tässä kohtaa nostan Vuorijärven vastauksesta esille vain sen, että vetoketjumalli ja topiikkimalli tarkoittavat samaa asiaa – topiikkimalli on kuitenkin kansainvälisesti tunnettu nimitys tälle mallille, kun taas vetoketjumallinimitys on käytössä vain Suomessa.

1.2 Työtapa- ja menetelmäkuvaus

Tämä tutkielma on tutkimustyyppinen opinnäytetyö laadullisin menetelmin. Tutkielman tietoperustan kokosin perehtymällä aihealueen julkaisuihin. Tutkimusaineiston keräsin puolestaan haastattelemalla. Tietoperusta ja tutkimusaineisto esitellään vetoketjumallin mukaisesti limittäin luvuissa 2 ja 3.

1.3 Kuvaus tutkielman tietoperustasta

Luvussa 2 käsitellään STT:n siteerauslistaa. Siinä tietoperusta rakentuu pääasiassa Journalisti-lehdessä vuosina 2011–2021 julkaistujen artikkeleiden tiedoista. Joitain Journalisti-lehden artikkeleista puuttuneita siteerauslukuja sain sähköpostitse STT:n ja Journalisti-lehden edustajilta.

Mainittakoon yksityiskohtana tietoperustan kokoamisesta myös Tutkivan journalismin yhdistykselle lähettämäni sähköposti, jossa pyrin selvittämään vuoden 2010 Tutki!-konferenssin iltatilaisuuden päivämäärää. Tuona päivänä STT:n siteerauslistaideasta tiettävästi keskusteltiin ensimmäistä kertaa. Sainkin kysymykseeni sähköpostitse hyvän ja perusteellisen vastauksen yhdistyksen puheenjohtajalta.

Joskus on ehkä hankalaa tehdä eroa, milloin hankitaan tietoa tietoperustaa varten ja milloin on kyse tutkimusaineiston keruusta. Itse intuitiivisesti määrittäisin yllä kuvatun sähköpostinvaihdon Tutkivan journalismin yhdistyksen puheenjohtajan kanssa tietoperustan keräämiseksi.

Toisaalta minulla on STT:n siteerauslista -luvussa tavoitteena kartoittaa, mitä siteerauslistasta on jo kirjoitettu (tietoperusta) ja tuottaa itse haastattelemalla aiemmin julkaisemattomaa tietoa (tutkimusaineiston keruu). Niinpä Tutkivan journalismin yhdistyksen -sähköpostinvaihdon voisi kai tulkita myös tutkimusaineiston keruuksi.

Menetelmäkirjallisuudesta löysin vielä tiedon, että mikäli aiheesta ei löydy aiemmin julkaitua aineistoa, pyritään asiaa tai ilmiötä kuvailemaan muulla tavoin mahdollisimman tarkasti. Myös vaikkapa asiantuntijahaastattelulla voidaan kartuttaa tietoperustaa. (Aho ym. 2015, 10; Liukko & Perttula 2020.)

Luvussa 3 käydään läpi skuuppien ja siteerausten merkitystä toimituksille sekä selvitetään, mitä mittareita toimitukset käyttävät uutistoiminnan onnistumisen mittaamiseen. Tässä luvussa tietoperusta on hyvin kapea ja lähes kaikki tieto on koottu haastatteluilla eli tutkimusaineiston keruulla.

1.4 Kuvaus tutkielman tutkimusaineistosta

Niin kuin edellä jo mainittiin, keräsin tämän opinnäytetyön tutkimusaineiston haastattelemalla. Haastatteluista ensimmäisen tein kasvokkain elokuussa 2020, jolloin koronatilanne oli Suomessa rauhallinen. Loput haastattelut tein puhelimitse pääosin koronatilanteen huonontumisen takia mutta osin myös ajankäytöllisistä syistä. Yhdessä tapauksessa puhelinhaastattelu oli sopivin puolestaan maantieteellisen etäisyyden takia, mikä sekin tietysti liittyi osaltaan ajankäyttöön.

Tutkimushaastattelut jaetaan yleensä strukturoituihin ja puolistrukturoituihin – voidaan myös puhua vähän strukturoidusta haastattelusta. Sen lisäksi on erilaisia haastattelun tyyppisiä, esimerkiksi teemahaastattelu. Teemahaastatteluun liittyen mainittakoon mielenkiintoisena yksityiskohtana, että englanninkielisessä tutkimustermistössä teemahaastattelu on lähes tuntematon käsite – sen sijasta puhutaan yleensä puolistrukturoidusta haastattelusta. (Hyvärinen, Suoninen & Vuori s.a.)

Tiukasti strukturoiduissa haastatteluissa kysymykset esitetään eri haastateltaville tismalleen samassa muodossa ja vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi. Kun muodollisia vaatimuksia höllennetään ja vastaamisen tapa on vapaa, siirrytään puolistrukturoituun haastatteluun. Vähän strukturoidussa haastattelussa muotoseikkoja höllennetään edelleen. (Hyvärinen ym. s.a.)

Tätä opinnäytetyötä varten tekemäni haastattelut olivat joko puolistrukturoituja tai vähän strukturoituja. Ehkä lähimpänä oikeaa on termi puolistrukturoitu. Tein yhteensä seitsemän tutkimushaastattelua, joissa haastattelin yhdeksää ihmistä – kahdessa haastattelussa mukana oli kaksi haastateltavaa.

Oheisista seitsemästä alaluvuista löytyy perus- ja taustatietoa kustakin haastattelusta. Haastattelujen sisällöistä kerrotaan luvuissa 2 ja 3.

1.4.1 Journalisti-lehden Maria Petterssonin ja Manu Marttisen haastattelu

Haastattelin Journalisti-lehden vastaavaa päätoimittajaa Maria Petterssonia ja toimitussihteeri Manu Marttista puhelimitse 21. lokakuuta 2020. Kyseessä oli niin sanottu ryhmäpuhelu perinteisen matkapuhelinliittymän kautta. Haastattelu kesti noin tunnin.

Maria Pettersson on työskennellyt Journalisti-lehden vastaavana päätoimittajana kesäkuusta 2018 alkaen. Aiemmin Pettersson on ollut myös Ylioppilaslehden ja City-lehden päätoimittaja. Hän on työskennellyt myös muun muassa Helsingin Sanomissa ja Ylellä.

Manu Marttisella on pitkä ura Journalisti-lehdessä. Hän on työskennellyt Journalistin toimitussihteerinä marraskuusta 2009 alkaen. Ensimmäinen Journalisti-lehden ja STT:n yhteistyössä tuottama ja julkaisema siteerauslista näki päivänvalon tammikuussa 2011. Marttisen rooli listan synnyssä oli keskeinen ja ratkaiseva – siihen palataan tarkemmin jäljempänä tässä opinnäytetyössä.

1.4.2 STT:n Minna Holopaisen haastattelu

Haastattelin STT:n vastaavaa päätoimittajaa Minna Holopaista puhelimitse 22. lokakuuta 2020. Haastattelu kesti noin kolme varttia.

Minna Holopainen on ollut töissä STT:ssä vuodesta 1997 alkaen. Hän on työskennellyt muun muassa uutispäällikkönä (2004–2006), toimituspäällikkönä (2006–2010) ja uutispäätoimittajana (2010–2018). Lokakuusta 2018 lähtien Holopainen on ollut STT:n vastaava päätoimittaja.

1.4.3 STT:n Olli Vesalan ja Tapio Pellisen haastattelu

Haastattelin STT:n Olli Vesalaa ja Tapio Pellistä kasvotusten STT:n toimistolla Ruoholahdessa 7. elokuuta 2020. Haastattelu kesti hieman yli tunnin.

Haastateltavista Olli Vesala on laatinut STT:n siteeraustilaston kuusi kertaa. Hänen käsialaansa ovat vuosien 2012–17 tilastot. Haastatteluhetkellä Tapio Pellinen oli puolestaan laatinut yhden siteeraustilaston: vuoden 2019 listan. Haastattelun ja tämän opinnäytetyön julkaisun välisenä aikana Pellinen laati myös vuoden 2020 siteerauslistan.

Olli Vesala on työskennellyt STT:ssä vuodesta 2011 alkaen: ensin toimituksessa vuosina 2011–2018 ja sen jälkeen kehityspäällikkönä STT Viestintäpalveluissa. Toimituksessa hän

työskenteli vuosien varrella toimittajana, toimitussihteerinä ja uutispäällikkönä. Ennen STT:tä Vesala on työskennellyt toimittajana muun muassa Ylellä sekä Virossa Postimees-lehdessä.

Tapio Pellinen on työskennellyt STT:ssä toimittajana vuodesta 2018 lähtien. Sitä ennen hän on työskennellyt muun muassa päätoimittajana Suomen Punaisen Ristin viestinnässä sekä toimittajana useissa medioissa kuten Ylellä, Helsingin Sanomissa, Aamulehdessä ja Iltalehdessä.

1.4.4 Siteerauslistaidean isän Johan Jaakkolan haastattelu

Haastattelin Johan Jaakkolaa puhelimitse 5. marraskuuta 2020. Haastattelu kesti noin 20 minuuttia.

Vuonna 2010 STT:n siteerauslistaidean syntyessä Johan Jaakkola työskenteli toimittajana STT:ssä. Nykyisin hän työskentelee tuottajana Ylen Talous ja arki -toimituksessa.

1.4.5 Uutissuomalaisen Matti Pietiläisen haastattelu

Haastattelin Uutissuomalaisen uutispäällikkö Matti Pietiläistä puhelimitse 18. elokuuta 2020. Haastattelu kesti noin tunnin ja viisi minuuttia.

Pietiläinen on työskennellyt Uutissuomalaisen uutispäällikkönä toimituksen perustamisesta 1. helmikuuta 2017 alkaen. Huhtikuussa 2019 hänestä tuli lisäksi Väli-Suomen Median toimitusjohtaja.

Uutissuomalainen on parinkymmenen suomalaisen lehden yhteistoimitus. Toimituksen henkilömäärä on ollut koko sen olemassaolon ajan kahdeksan journalistia – heistä kirjoittavia toimittajia on seitsemän ja kahdeksas on uutispäällikkö Pietiläinen. Toimittajat työskentelevät eri puolilla Suomea eri toimitusten tiloissa. Pietiläisen oma työpiste on Savon Sanomien toimituksessa Kuopiossa.

1.4.6 Ylen Riikka Räisäsen haastattelu

Haastattelin Ylen Uutis- ja ajankohtaistoimituksen päätoimittaja Riikka Räisästä puhelimitse 27. lokakuuta 2020. Haastattelu kesti noin 40 minuuttia.

Riikka Räisänen siirtyi Ylelle Helsingin Sanomista vuoden 2015 alussa. Tammikuusta 2017 alkaen Räisänen on työskennellyt Ylen Uutis- ja ajankohtaistoimituksen päätoimittajana.

Ennen Yleä Räisänen työskenteli 18 vuotta Sanomilla – lähes koko tuon ajan Helsingin Sanomissa, mutta väliin mahtuu myös puolentoista vuoden jakso Sanoma Magazines Finlandissa. Helsingin Sanomissa Räisänen työskenteli muun muassa päätoimittajana huhtikuusta 2011 elokuuhun 2014.

Voi sanoa, että menestys STT:n siteerauslistalla on seurannut Riikka Räisästä. Helsingin Sanomat on ollut siteerauslistan ykkönen kolmesti: vuosina 2013, 2014 ja 2015. Näistä kaksi ensimmäistä osuu Räisäsen päätoimittajakaudelle. Vuodesta 2016 lähtien Yle on ollut puolestaan joka vuosi siteerauslistan valti, joten Ylessä Räisänen on päässyt juhlimaan siteeraustilaston kärkisijaa jo viisi kertaa.

1.4.7 Helsingin Sanomien Laura Saarikosken haastattelu

Haastattelin Helsingin Sanomien toimituspäällikkö Laura Saarikoskea puhelimitse 12. marraskuuta 2020. Haastattelu kesti noin 40 minuuttia.

Laura Saarikoskella on pitkä historia Helsingin Sanomissa. Ensimmäisen kerran hän aloitti lehdessä Kaupunki-toimituksen kesätoimittajana vuonna 1995. Vuosina 1997–2001 Saarikoski työskenteli neljä vuotta Yhdysvalloissa Helsingin Sanomien vakituisena avustajana. Saattaessaan opintojaan loppuun hän kirjoitti HS:n Sunnuntai-sivuille vapaana toimittajana. Vuodesta 2003 alkaen Saarikoski on työskennellyt vakituisesti Helsingin Sanomissa – ajanjaksoon kuuluu neljän ja puolen vuoden jakso Yhdysvaltain kirjeenvaihtajana vuosina 2014–18.

2 STT:n siteeratuimmat viestimet -lista

STT:n siteeratuimmat viestimet -lista on Journalisti-lehden ja STT:n perinteeksi muodostunut yhteishanke. Aina vuodenvaihteen tienoilla STT:ssä lasketaan, kuinka monta kertaa he ovat kuluneen vuoden aikana siteeranneet eri toimitusten juttuja. Selvityksen perusteella muodostuu lista, jossa toimitukset asetetaan järjestykseen siteerausten kappalemäärien perusteella.

Näin syntynyt siteerauslista julkaistaan Journalisti-lehden alkuvuoden numerossa. Perinne on jatkunut jo yli vuosikymmenen ajan. Kaikkien aikojen ensimmäinen STT:n siteerauslista julkaistiin Journalisti-lehden 13. tammikuuta 2011 ilmestyneessä numerossa. Lista käsitti vuoden 2010 siteeraukset. Ensimmäisellä listalla kärkikolmikron muodostivat Yle, Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat.

Journalisti-lehdessä ei kuitenkaan julkaista listaa kokonaisuudessaan, vaan yleensä vain kymmenen kärki. Yhden kerran on tehty poikkeus: vuoden 2017 siteeraustilastosta julkistettiin top 20 -lista. Tuolloin listalla komeili itse asiassa peräti 21 toimituksen nimi, sillä sijaan 20 jakoi kaksi toimitusta samalla siteerausmäärällä.

Kyseessä on ainakin Suomen oloissa ainutlaatuinen lista. Haastattelin tätä opinnäytetyötä varten useita kotimaisen mediakentän läpikotaisin tuntevia henkilöitä, eikä kukaan heistä tiennyt toista vastaavaa julkista siteerauslistaa Suomessa. Kukaan haastatelluista ei tiennyt vastaavaa listaa myöskään ulkomailta – mutta kaikki myös totesivat, etteivät he tunne asiaa muiden maiden osalta.

Todettakoon myös se sinänsä itsestään selvä seikka, että STT on ainut suomalainen toimitus, joka ei ole mukana siteerauslistalla. Tämä johtuu luonnollisesti siitä, että tilastoon lasketaan mukaan nimenomaan STT:n siteeraamat jutut.

Lienee vielä hyvä mainita, että vuonna 2018 Sanoma Media Finland nosti omistusosuuksensa STT:stä 33 prosentista 75,4 prosenttiin (STT & Forsberg 27.6.2018). Tämän tutkielman tekemisen yhteydessä en havainnut viitteitä siitä, että STT olisi kaupan jälkeen suosinut siteerauksissaan Sanoman omistamia lehtiä – tosin juuri tähän asiaan en erityisemmin perehtynyt enkä sitä tutkinut.

2.1 Virallinen nimi

Helmikuussa 2020 julkaistun STT:n artikkelin (Malinen 19.2.2020) otsikkona on ”STT:n siteerausselvitys, brändiksi kypsynyt”. Vuosien mittaan siteerauslistan tunnettuus onkin varmasti kasvanut ja alkaa olla jo perusteita puhua brändistä.

Keskeinen osa brändiä on nimi (Tieteen termipankki 2014). STT:n siteerauslistan osalta nimi ei ole käsittääkseni vielä vakiintunut.

Haastattelin opinnäytetyötäni varten siteeraustilastoja laatineita Olli Vesalaa ja Tapio Pellistä. He kertoivat, että STT:ssä käytetään sisäisesti nimeä ”siteerausselvitys”. Yllä mainitussa STT:n omassa artikkelissa nimi olikin juuri muodossa ”STT:n siteerausselvitys” (Malinen 19.2.2020).

Journalisti-lehdessä siteerauslistasta on käytetty ainakin oheisia nimiä:

- STT:n selvitys (Porttinen 2011, 4–5)
- STT:n siteeratuimmat (Pohjola 15.1.2015)
- STT:n vuoden siteeratuimmat -lista (Marttinen 22.10.2020)

Haastattelussani Manu Marttinen sanoo, että Journalisti-lehden artikkeleissa käytetyt eri nimet saattavat johtua siitä, että toimittajat ovat ehkä vain vältelleet saman nimen toistamista useampaan kertaan samassa artikkelissa.

STT:n vastaava päätoimittaja Minna Holopainen puolestaan toteaa haastattelussani, että kyseessä on Journalistin aloitteesta syntynyt hanke ja Journalisti-lehti voi päättää nimestä. Holopainen jatkaa, että siteerauslista on vakiinnuttanut paikkansa niin hyvin, että mediaväki kyllä tietää mistä puhutaan, vaikka nimestä ei mitään virallista muotoilua olisikaan.

Itse näkisin, että voisi olla hyvä valita niin sanottu virallinen nimi. Se olisi luonteva osa brändinmuodostusta ja auttaisi käytännön asioissakin: esimerkiksi Wikipediaan olisi mahdollista luoda aiheesta kertova sivu. Toki virallisen nimen rinnalla voi käyttää muitakin nimiä.

Kuten yllä todettiin, STT käyttää ainakin sisäisesti nimeä siteerausselvitys. Omasta mielestäni se ei olisi paras valinta viralliseksi nimeksi, sillä sanan loppuosa ”selvitys” viittaa ehkä enemmänkin STT:n sisäiseen työprosessiin – ei niinkään työn tuloksena syntyvään tuotokseen eli listaan, jossa toimitukset asetetaan järjestykseen siteerausten kappalemäärien perusteella. Mutta asiasta voi hyvin perustein olla montaa mieltä.

Ytimekäs ja kuvaava nimi voisi olla vaikkapa ”STT:n siteerauslista”. Sanan loppuosa ”lista” kuvaa mielestäni hyvin siteeraus selvityksen lopputuotosta. Mutta hyviä nimiehdokkaita löytyy varmasti paljon.

2.2 Historia

Historiakatsausta varten olen perehtynyt Journalisti-lehden siteerauslista-artikkeleihin vuosien varrelta ja haastatellut keskeisiä henkilöitä siteerauslistaan liittyen.

Alun perin luulin virheellisesti, ettei kolmen ensimmäisen vuoden (2010–2012) siteeraustilastoista kertovia artikkeleita löydy verkosta. Myöhemmin kuitenkin huomasin, että vuosien 2008–2014 Journalisti-lehden artikkeleihin pääsee käsiksi verkko-osoitteessa <https://journalistiliitto-fi.directo.fi> – tai näin on tilanne ainakin tätä kirjoitettaessa 23.1.2021. Tämä vinkiksi muille aihetta tutkiville ja asiasta kiinnostuneille.

Syyskuussa 2021 havaitsin, että Journalisti-lehden verkkosivustolta (www.journalisti.fi) löytyvät erilliset linkit vuosien 2008–2014 ja vuosien 2014–2021 näköislehtiin.

Verkkosisällöistä mainittakoon vielä, että Journalisti-lehden nettisivusto uudistui elokuussa 2021 ja samalla osa verkkosivujen osoitteista muuttui (Honkonen 19.8.2021). Itse huomasin, että esimerkiksi tämän tutkielman lähdeluettelosta löytyvän Journalistin artikkelin (Marttinen 11.2.2021) nettiosoite on muuttunut seuraavasti:

– Helmikuussa 2021 osoite oli <https://journalisti.fi/artikkelit/2021/2/uutisen-siteeraus-nostaa-toimituksen-tyn-arvoa-mutta-ei-vlttmtt-tuo-lehdel/>

– Syyskuussa 2021 tuo osoite ei enää toimi. Sen sijaan artikkeli löytyy osoitteesta <https://journalisti.fi/artikkelit/2021/02/uutisen-siteeraus-nostaa-toimituksen-tyn-arvoa-mutta-ei-vlttmtt-tuo-euroja-sttn-siteeratuimmat-listaa-on-julkaistu-vuodesta-2011/>

Journalisti-lehden sivoustouudistuksen myötä tämän tutkielman lähdeluettelossa voi olla vanhentuneita osoitteita ennen elokuuta 2021 luettujen artikkeleiden osalta.

Ennen vuotta 2008 ilmestyneitä Journalisti-lehden printtinumeroita voi puolestaan lukea ainakin Helsingin yliopiston pääkirjastossa, joka sijaitsee osoitteessa Fabianinkatu 30. Itsekin kävin siellä tutkimassa Journalistin painetun lehden numeroita menneiltä vuosilta.

Mainitaan vielä, että tässä opinnäytetyössä käytän pääosin ainoastaan Journalisti-lehdessä julkaistuja STT:n siteerauslistan tilastoja. Yleensä Journalistissa julkaistaan

vain listan kärkikymmenikkö, joten suurin osa listasta ei tule julkisuuteen – nuo luvut jäävät pääosin pimentoon myös tässä opinnäytetyössä, sillä en saanut käyttööni STT:n laitmia täydellisiä tilastoja.

Joitakin aiemmin julkaisemattomia lukuja minulle kuitenkin luovutettiin tätä tutkielmaa varten: muun muassa vuoden 2015 siteeraustilaston kymmenen menestyneimmän toimituksen siteerausluvut. Tuon vuoden tilastosta esitettiin Journalisti-lehden artikkelissa (Marttinen 2016, 6) ainoastaan muutosprosentit edelliseen vuoteen verrattuna, mutta ei lainkaan siteerausten kappalemääriä. Pyysin ja sain vuoden 2015 tilaston laatineelta STT:n Olli Vesalalta kärkikymmenikön siteerausluvut sähköpostitse (Vesala 18.1.2021).

Lisäksi sain Journalisti-lehden Manu Marttiselta sähköpostitse (Marttinen 5.2.2021) yhdeksän aiemmin julkaisematonta siteerauslukua: Turun Sanomien vuosien 2017–2020 luvut, Savon Sanomien vuoden 2020 luvun sekä Aamulehden vuoden 2016 ja vuosien 2018–2020 luvut. Näinä vuosina kyseiset toimitukset jäivät Journalisti-lehden julkaiseman top-listan ulkopuolelle.

Journalisti-lehdessä julkaistujen top-listojen ulkopuolelle jääneet siteerausluvut löytyvät Excel-taulukkoina STT:n tilastontekijöiden tiedostokansioista, ja käsittääkseni ne ovat myös Journalisti-lehden Manu Marttisen hallussa. Tämä oli tilanne tätä opinnäytetyötä tehtäessä. Vaikka täydellisiä siteeraustilastoja ei koskaan missään julkaistaisikaan, voisi olla paikallaan huolehtia niiden tallentamisesta luotettavasti ja keskitetysti. Näin ne olisivat tarvittaessa tulevaisuudessa tutkijoiden käytettävissä.

2.2.1 Siteerauslistan syntytarina

STT:n siteerauslistan syntyhistoria selvisi tekemissäni haastatteluissa. Journalisti-lehden toimitussihteeri Manu Marttinen kertoi, että siteerauslistan juuret ulottuvat vuoden 2010 Tutki!-konferenssin iltajuhlaan. Tutki! on Tutkivan journalismin yhdistyksen ja Oikeustoimittajat ry:n järjestämä tutkivan journalismin tapahtuma, joka pidettiin ensimmäisen kerran juuri vuonna 2010 (Tutki!-konferenssin verkkosivusto 8.11.2017).

Manu Marttinen muistaa, kuinka hän ja tuolloin STT:ssä työskennellyt toimittaja Johan Jaakkola keskustelivat iltajuhlissa keskenään. Keskustelun yhteydessä Jaakkola heitti ilmoille ajatuksen siteerauslistasta. Keskustelu jatkui ja parivaljakko jalosti ideoita eteenpäin.

Haastattelin myös Johan Jaakkolan ja hän vahvisti Marttisen kuvauksen. Kumpikaan ei harmillisesti muistanut Vuoden 2010 Tutki!-konferenssin tarkkaa ajankohtaa edes vuodenajan saati kuukauden tarkkuudella. Kyseessä on kuitenkin merkittävä päivämäärä STT:n

siteerauslistan historiassa, sillä sen voidaan katsoa olevan listan syntyhetki. Niinpä päätin yrittää selvittää ajankohdan.

Lähetin tiedustelun Tutkivan journalismin yhdistyksen sähköpostiosoitteeseen 3.11.2020 ja jäin odottamaan vastausta. Neljän päivän kuluttua sähköpostiini saapui viesti, jonka oli lähettänyt Tutkivan journalismin yhdistyksen puheenjohtaja Ville Eklund. Hän kirjoitti näin:

Hei,

anteeksi viipynyt vastaus, kysymys oli hirman kiperä ja asiaa piti tutkia. Mutta mikäs sen parempaa konferenssin teeman huomioon ottaen!

En ole soitellut tuolloin seminaariin osallistuneiden henkilöiden kanssa, mutta ainakin Internet Archivesta kaivamieni vanhojen nettisivujen (kuvankaappaus elokuulta 2010) perusteella illallinen järjestettiin perjantaina 19.11. Sivujen mukaan illallisella "toimittajilla on mahdollisuus tutustua toisiinsa kevyen ohjelman lomassa".

Konferenssi järjestettiin sivujen perusteella Helsingissä Sanomatalossa pe-la 19.-20.11.2010.

Toivottavasti nämä tiedot auttavat sinua eteenpäin opinnäytetyössäsi. Ota yhteyttä jos tulee lisää kysyttävää!

Ystävällisin terveisin,
Ville Eklund
pj, Tutkivan journalismin yhdistys
Haaga-Helian alumni

(Eklund 7.11.2020)

Eli hyvin todennäköisesti Jaakkolan ja Marttisen STT:n siteerauslistan avauskeskustelu käytiin perjantaina 19.11.2010. Lähetin Marttiselle tiedon Eklundin sähköpostista. Vastauksessaan hän pitää Eklundin selvittämää päivämäärää oikeana (Marttinen 12.1.2021).

Helmikuussa 2021 Journalisti-lehti julkaisi STT:n siteerauslistaa käsittelevän artikkelin (Marttinen 11.2.2021). Jutussa kerrataan myös vuoden 2010 Tutki!-konferenssin tapahtumia. Artikkeleihin haastateltu Johan Jaakkola muistelee, että hän sai siteerauslistaidean päähänpistona ja keskusteli asiasta joidenkin toimittajien kanssa jo päivällä seminaarissa. Sitten iltatilaisuudessa keskustelu jatkoi ja idea jalostui.

Marttinen kertoo, että iltajuhlakeskustelun jälkeen hän puhui asiasta Journalisti-lehden toimituksessa ja asia lähti etenemään (Marttinen 12.1.2021).

Seuraavaksi oli vuorossa Marttisen yhteydenotto STT:hen. Haastattelussani STT:n nykyinen vastaava päätoimittaja Minna Holopainen kertoo, että Marttinen soitti hänelle, esitteli ajatuksen siteerauslistasta ja ehdotti sen toteuttamista. Holopainen, joka oli tuolloin STT:n uutispäätoimittaja, piti ideaa hyvänä ja se päätettiin toteuttaa.

Holopaisen mukaan sekä hän että Marttinen varmastikin ajattelivat, että siteerausselvitys tehtäisiin vain kerran. Mutta vuotta myöhemmin Marttinen soitti taas ja ehdotti siteerausliikkeen tekemistä uudestaan. Siitä perinne sitten lähti käyntiin.

2.2.2 Vuoden 2010 tilasto

Kaikkien aikojen ensimmäinen STT:n siteeraustilasto julkaistiin 13. tammikuuta 2011 ilmestyneessä Journalisti-lehdessä. Idea oli edennyt toteutukseen ripeästi, sillä Johan Jaakkolan ja Manu Marttisen Tutki!-konferenssin ideointikeskustelusta oli kulunut aikaa vasta alle kaksi kuukautta.

Ensimmäiseen tilastoon laskettiin STT:n siteeraamat artikkelit ajalta 1.1.–13.12.2010 (Porttinen 2011, 4–5). Tilasto ei siis sisältänyt aivan koko vuotta 2010. Sama joulukuun osittainen puuttuminen tilastosta toistuu useana muunakin vuonna.

Vuoden 2010 siteeratuin media oli Yle 254 siteerauksella. Kakkoseksi sijoittui Helsingin Sanomat (219 siteerausta) ja kolmanneksi Turun Sanomat (142 siteerausta). Koko kymmenen kärki löytyy taulukosta 1. (Porttinen 2011, 4–5.)

Taulukko 1. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–13.12.2010 (Porttinen 2011, 4–5)

Vuosi 2010 siteeraukset ajalta 1.1.–13.12.2010	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Yle	254
2. Helsingin Sanomat	219
3. Turun Sanomat	142
4. Aamulehti	88
5. Savon Sanomat	82
6. MTV3	73
7. Keski-suomalainen	69
8. Ilta-Sanomat	68
9. Iltalehti	52
10. Kaleva	51
Yhteensä (10 kärki)	1098
Tilaston laatija	Johan Jaakkola

Journalisti-lehden artikkeliin oli haastateltu STT-Lehtikuvan uutispäällikkö Minna Holopaisa. Hän kertoi, että suuren osan siteerauspäätöksistä tekevät yövuoron toimittajat, mutta osa muiden medioiden skuupeista on tiedossa jo illalla – tällöin siteerausten valintaan osallistuu uutispäällikkö tai toimitussihteeri. (Porttinen 2011, 4–5.)

Näin siis kymmenen vuotta sitten. Haastattelin Minna Holopaista, nykyistä STT:n vastaavaa päätoimittajaa, tätä opinnäytetyötä varten. Hän kertoi, että kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna muutosta on tullut siihen, että nykyään siteerauksia tehdään tasaisemmin ympäri vuorokauden. Aiemmin siteeraukset painottuivat yöaikaan, jolloin siteerattiin aamun lehtiä. Nykyisin lehdet eivät enää samalla tavalla panttaa skuppeja aamun lehteen, vaan niitä julkaistaan yhä useammin jo illalla verkossa.

2.2.3 Vuoden 2011 tilasto

Vuoden 2011 tilastossa koko kärkiviisikko pysyi samana ja tismalleen samassa järjestyksessä kuin edellisenä vuonna. Kärkikymmenikön yhteenlaskettu siteerausmäärä laski edellisen vuoden 1 098 siteerauksesta 868 siteeraukseen. (Taulukko 1 ja 2.)

Taulukko 2. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–13.12.2011 (Porttinen 2012, 4–5)

Vuosi 2011 siteeraukset ajalta 1.1.–13.12.2011	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Yle	198
2. Helsingin Sanomat	150
3. Turun Sanomat	120
4. Aamulehti	84
5. Savon Sanomat	68
6. Ilta-Sanomat	60
7. MTV3	59
8. Iltalehti ja	47
8. Keski-suomalainen (jaettu 8. sija)	47
10. Sanoman maakuntalehtien yhteistoimitus	35
Yhteensä (10 kärki)	868
Tilaston laatija	Johan Jaakkola

Siteeraus selvityksen tuloksista kertovassa Journalisti-lehden jutussa omaan silmääni pisti oheinen virke: ”JSN:n linjaukset ovat siteerauskisan voittajien mukaan parantaneet kreditointikäytäntöjä.” Artikkelissa ei kuitenkaan avattu, mitä Julkisen sanan neuvoston linjaukset olivat. (Porttinen 2012, 4–5.)

Sain JSN:n linjauksesta myöhemmin lisätietoa sähköpostitse STT:n Olli Vesalalta (Vesala 26.11.2021). Aiheeseen palataan tämän tutkielman luvussa 2.4.

Tilaston kärkikymmenikköä siteerattiin 868 kertaa (taulukko 2). Tammikuussa 2013 julkaistusta Journalisti-lehden artikkelista käy ilmi, että vuoden 2011 siteerausten kokonaismäärä oli 1 116 kappaletta (Marttinen 2013, 4–5). Top 10 -listan ulkopuolelle jääneitä toimituksia siteerattiin näin 248 kertaa. Se vastaa 22 prosenttia kokonaissiteerauksista.

2.2.4 Vuoden 2012 tilasto

Vuoden 2012 siteeraustilasto oli järjestyksessään kolmas. Maininnanarvoinen seikka lie-
nee se, että kolmena ensimmäisenä vuonna kärkikolmikko on pysynyt samana ja sa-
massa järjestyksessä. Ykkönen on ollut joka kerta Yle, kakkonen Helsingin Sanomat ja
kolmonen Turun Sanomat (taulukot 1, 2 ja 3).

Taulukko 3. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–4.12.2012 (Marttinen 2013, 4–5)

Vuosi 2012 siteeraukset ajalta 1.1.–4.12.2012	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Yle	202
2. Helsingin Sanomat	186
3. Turun Sanomat	155
4. MTV3	140
5. Ilta-Sanomat	72
6. Aamulehti	71
7. Iltalehti	69
8. Keski-suomalainen	66
9. Savon Sanomat	60
10. Kaleva	31
Yhteensä (10 kärki)	1052
Tilaston laatija	Olli Vesala

Vuonna 2012 STT siteerasi listan kärkikymmenikköä yhteensä 1 052 kertaa (taulukko 3).
Journalisti-lehden artikkelissa esitetyn taulukon selitetekstissä kerrotaan, että kaikkiaan
siteerauksia oli 1 260 kappaletta (Marttinen 2013, 4–5). Sen perusteella voidaan laskea,
että lehdessä julkistetun top 10 -listan ulkopuolelle jääneitä toimituksia STT siteerasi tar-
kastelujakson aikana 208 kertaa. Kärkikymmenikkö keräsi siis 83 prosenttia kaikista sitee-
rauksista.

Kahden ensimmäisen vuoden siteeraustilastot laati Johan Jaakkola. Vuonna 2012 tilas-
tontekijänä aloitti Olli Vesala, joka teki kuusi peräkkäistä siteerausselvitystä – vuosien
2012–17 siteeraustilastot.

2.2.5 Vuoden 2013 tilasto

Vuoden 2013 tilastossa kärkipaikka vaihtui. Kolmena ensimmäisenä vuonna ykköspaikan
valloittanut Yle putosi nyt kakkoseksi, ja listan huipulle parkkeerasi Helsingin Sanomat
(taulukko 4).

Tai itse asiassa vuoden 2013 siteerauslistan ykköspaikalla komeilee Helsingin Sanomat ja Nelonen (Marttinen 2014a, 13). Artikkelissa ei ole mainintaa Nelosen roolista, mutta noita aikoja Nelosella taisivat pyöriä Helsingin Sanomien tv-uutiset.

Taulukko 4. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–11.12.2013 (Marttinen 2014a, 13)

Vuosi 2013 siteeraukset ajalta 1.1.–11.12.2013	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Helsingin Sanomat ja Nelonen	280
2. Yle	265
3. Turun Sanomat	174
4. MTV	106
5. Ilta-Sanomat ja 5. Aamulehti (jaettu 5. sija)	84
7. Keski-suomalainen	83
8. Savon Sanomat	74
9. Iltalehti	57
10. Kaleva	50
Yhteensä (10 kärki)	1257
Tilaston laatija	Olli Vesala

Journalistin artikkelissa kerrotaan, että siteerausmäärät nousivat selvästi edellisvuodesta. Siteerausten kokonaismäärää ei kuitenkaan kerrota. STT-Lehtikuvan uutispäätöimittäjä Minna Holopainen kertoo artikkelissa, että siteerausmäärän nousu johtuu STT:n asiakkaiden toiveista: he olivat pyytäneet aktiivisempaa muiden viestimien siteeraamista. (Marttinen 2014a, 13.)

Journalistin printtiversion juttuun (Marttinen 2014a, 13) oli pujahtanut virhe vähiten siteerattuihin toimituksiin liittyen. Virhe oli kuitenkin oikaistu artikkelin nettiversiossa (Marttinen 2014b).

2.2.6 Vuoden 2014 tilasto

STT:n siteerausselvitys julkaistiin nyt viidettä kertaa. Joka kerran kärkikolmikko on ollut sama, järjestys tosin on hieman vaihdellut. Vuoden 2014 tilastossa Helsingin Sanomat piti edellisenä vuonna valloittamansa ykköspaikan, Yle jatkoi kakkosena ja Turun Sanomat kolmantena. (Taulukot 1, 2, 3, 4 ja 5.)

Journalistin artikkelissa kiinnitettiin huomiota siteerausmääriin suhteutettuna toimitusten kokoon. Artikkelin mukaan näin suhteutettuna Savon Sanomat, Keski-suomalainen ja Turun Sanomat pärjäsivät listan ykköstä Helsingin Sanomia paremmin. (Pohjola 15.1.2015.)

Taulukko 5. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–18.12.2014 (Pohjola 15.1.2015)

Vuosi 2014 siteeraukset ajalta 1.1.–18.12.2014	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Helsingin Sanomat	275
2. Yle	234
3. Turun Sanomat	113
4. Keski-suomalainen ja	102
4. Savon Sanomat (jaettu 4. sija)	102
6. MTV	87
7. Ilta-Sanomat	78
8. Iltalehti	66
9. Aamulehti	54
10. Kaleva	39
Yhteensä (10 kärki)	1150
Tilaston laatija	Olli Vesala

Journalistin artikkelissa kerrottiin myös, että STT:n siteerausten kokonaismäärä vuoden 2014 tarkastelujaksolla oli vajaat 1 500 kappaletta. Lisäksi todetaan tämänkertaisen siteerausmäärän olleen noin satakunta siteerausta edellisvuotta vähemmän. Tarkkoja lukuja ei kuitenkaan mainita. (Pohjola 15.1.2015.)

2.2.7 Vuoden 2015 tilasto

Vuoden 2015 siteeraustilaston kärkikaksikko on tuttu: Helsingin Sanomat ja Yle. Sen sijaan tähän mennessä jokaisena vuonna listan kolmanneksi sijoittunut Turun Sanomat romahti sijalle kahdeksan (taulukko 6).

Journalistin artikkelissa kerrotaan, että syy Turun Sanomien sijoituksen putoamiseen on reilua vuotta aiemmin perustettu kahdentoista maakuntalehden yhteistoimitus Lännen Media sekä STT:n siteerauslistan kreditointikäytäntöjen muutos. Lännen Median kirjoittamien artikkelien siteerauskrediitit merkitään sille, eikä enää artikkelin julkaiseville lehdille. Journalisti-lehden jutun mukaan myös Aamulehden ja Kalevan siteerausmäärät laskivat samasta syystä. (Marttinen 14.1.2016.)

Journalisti-lehden artikkelin yhteydessä julkaistu vuoden 2015 siteerauslista oli esitystavaltaan poikkeuksellinen. Kaikkina aiempina ja myös myöhempinä vuosina listalla on esitetty kunkin toimituksen siteerausten kappalemäärä. Tällä kertaa kappalemääriä ei löytynyt, vaan ainoastaan prosentuaalinen muutos edelliseen vuoteen verrattuna. Esitystapa oli sama sekä printtiversiona (Marttinen 2016, 6) että verkkoversiossa (Marttinen 14.1.2016).

Otin yhteyttä vuoden 2015 siteerausselvityksen laatineeseen STT:n Olli Vesalaan ja sain häneltä sähköpostitse listan kärkekymmenikön siteerausten kappalemäärät (Vesala 18.1.2021). Ne löytyvät oheisesta taulukosta (taulukko 6).

Taulukko 6. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–3.12.2015 (Vesala 18.1.2021)

Vuosi 2015 siteeraukset ajalta 1.1.–3.12.2015	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Helsingin Sanomat	254
2. Yle	205
3. Keski-suomalainen	134
4. Ilta-Sanomat	106
5. Lännen Media	104
6. Savon Sanomat	94
7. MTV	91
8. Turun Sanomat	85
9. Iltalehti	80
10. Aamulehti	32
Yhteensä (10 kärki)	1185
Tilaston laatija	Olli Vesala

Vuonna 2015 STT:n siteeraustilasto sisälsi yhteensä 1 409 siteerausta (Marttinen 20.1.2017), josta kärkekymmenikön osuus oli 1 185 kappaletta (taulukko 6) eli 84 prosenttia.

2.2.8 Vuoden 2016 tilasto

Vuoden 2016 tilastossa Yle palasi kärkipaikalle kolmen vuoden tauon jälkeen. Helsingin Sanomat jäi kakkoseksi vain yhdeksän siteerauksen päähän Ylestä, ja Lännen Media nousi listalla pronssille (taulukko 7).

Vuoden 2016 tilasto oli ensimmäinen, joka kattoi koko kalenterivuoden. Kaikissa aiemmissa STT:n siteeraustilastoissa osa joulukuusta on jäänyt tilaston ulkopuolelle. (Taulukot 1, 2, 3, 4, 5, 6 ja 7.)

Vuonna 2016 STT:n siteerausselvityksessä löydettiin yhteensä 1 379 siteerausta. Top 10-listan siteerausten määrä oli 1 139 siteerausta eli 83 prosenttia kaikista siteerauksista. Journalisti-lehden artikkelissa mainittiin kärkekymmenikön ulkopuolelta STT:n siteerauksen muun muassa Pirkkalaista – eli pienikin lehti voi onnistuneella skuupilla päästä STT:n siteeraamaksi. (Marttinen 20.1.2017; taulukko 7.)

Taulukko 7. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–31.12.2016 (Marttinen 20.1.2017)

Vuosi 2016 siteeraukset ajalta 1.1.–31.12.2016	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Yle	219
2. Helsingin Sanomat	210
3. Lännen Media	142
4. Keski-suomalainen	129
5. Savon Sanomat	127
6. MTV	87
7. Ilta-Sanomat	81
8. Iltalehti	76
9. Turun Sanomat	37
10. Kaleva	31
Yhteensä (10 kärki)	1139
Tilaston laatija	Olli Vesala

2.2.9 Vuoden 2017 tilasto

Vuoden 2017 tilasto oli poikkeuksellinen. Kaikkina edeltävinä vuosina Journalisti-lehdessä oli julkaistu top 10 -lista, mutta nyt julkaistiin top 20 -lista. Ja koska listan sijan 20 jakoivat kaksi toimitusta samalla siteerausmäärällä, pääsi listalle paistattelemaan peräti 21 toimitusta. (Honkonen 19.1.2018; taulukko 8.)

Vuoden 2017 listalla ykkönen ja kakkonen olivat jälleen Yle ja Helsingin Sanomat. Mutta kolmosijalle pompahti vasta helmikuussa 2017 perustettu yhdeksän sanomalehden yhteistoimitus Uutissuomalainen. Muihin toimituksiin verrattuna sillä oli siis yksi kuukausi vähemmän aikaa tehtäillä skuppeja. Lisäksi Uutissuomalaisen toimitus oli vain kahdeksan toimittajan vahvuinen (Honkonen 19.1.2018.)

Ylen uutis- ja ajankohtaistoimituksen päätoimittaja Riikka Räisänen sanoo Journalistin artikkelissa, että varman siteerauksen saa julkaisemalla gallup-uutisen, mutta suurin osa siteerauksista syntyy peräänantamattoman selvitystyön, tutkimisen ja penkomisen kautta (Honkonen 19.1.2018).

Mielenkiintoisena yksityiskohtana mainittakoon, että vuonna 2017 Helsingin Sanomat onnistui saamaan yhden päivän aikana peräti neljä STT:n siteerausta. Journalistin artikkelissa ei kuitenkaan mainita, mikä päivä oli kyseessä. (Honkonen 19.1.2018.)

Vuonna 2017 siteerausselvityksessä laskettiin yhteensä 1 243 siteerausta. Journalistin artikkelin mukaan ne jakautuivat yli 40 eri toimitukselle. (Honkonen 18.1.2018; Honkonen 19.1.2018.)

Taulukko 8. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–28.12.2017 (Honkonen 19.1.2018)

Vuosi 2017 siteeraukset ajalta 1.1.–28.12.2017	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Yle	207
2. Helsingin Sanomat	182
3. Uutisuomalainen	125
4. Lännen Media	88
5. Keskiuomalainen	86
6. Ilta-Sanomat	85
7. Iltalehti	71
8. Savon Sanomat	64
9. MTV	55
10. Aamulehti	33
11. Demokraatti	28
12. Maaseudun Tulevaisuus	25
13. Kauppalehti	20
14. Kaleva ja	16
14. Suomen Kuvalehti (jaettu 14. sija)	16
16. Karjalainen,	14
16. Sunnuntaisuomalainen ja muu Väli-Suomen lehtien yhteistyö,	14
16. Turun Sanomat sekä	14
16. Verkko uutiset ja Nykypäivä (jaettu 16. sija)	14
20. Ilkka ja	13
20. Pohjalainen (jaettu 20. sija) (*)	13
Yhteensä (21 kärki)	1183
Tilaston laatija	Olli Vesala

(*) Ilkan ja Pohjalaisen siteeraukset on kirjattu molemmille toimituksille.

2.2.10 Vuoden 2018 tilasto

Vuoden 2018 siteerausselvityksessä merkillepantavaa oli siteerausten aiempia vuosia selvästi pienempi kokonaismäärä. Kun vuonna 2017 siteerauksia kirjattiin yhteensä 1 269 kappaletta, vuoden 2018 luku oli vain 854 kappaletta. (Marttinen 31.1.2019; Pohjola 30.1.2020.)

Journalisti-lehden haastattelussa STT:n vastaava päätoimittaja Minna Holopainen arvioi siteerausten määrän laskun olevan monen tekijän summa. Hänen mukaansa yksi tekijä voi olla, että digiaikana uutistyössä pärjäävät pitkät kerronnalliset jutut ja näin kappaalemääräiset siteeraukset laskevat. Holopainen tosin toteaa, ettei STT:n toimituksessa ole analysoitu siteerausmäärän laskun syytä. (Marttinen 31.1.2019.)

Siteerausmäärän pienemisen lisäksi listalla ei juuri yllätyksiä nähty. Yle ja Helsingin Sanomat olivat kärjessä, ja Lännen Media palasi vuoden tauon jälkeen listan kolmospaikalle (taulukko 9).

Taulukko 9. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–31.12.2018 (Marttinen 31.1.2019)

Vuosi 2018 siteeraukset ajalta 1.1.–31.12.2018	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Yle	141
2. Helsingin Sanomat	130
3. Lännen Media	80
4. Ilta-Sanomat	72
5. Uutissuomalainen	63
6. Keskisuomalainen	55
7. Iltalehti	46
8. MTV	34
9. Savon Sanomat	30
10. Maaseudun Tulevaisuus	21
Yhteensä (10 kärki)	672
Tilaston laatija	Sampo Sivula

Vuoden 2018 siteerausselvityksessä tarkastelujaksona oli koko kalenterivuosi vasta toista kertaa STT:n siteerauslistan historiassa. Tilaston kokonaissiteerausmäärä oli tosiaan 854, josta kärkikymmenikön osuus oli 672 kappaletta eli 79 prosenttia. (Pohjola 30.1.2020; taulukko 9).

Kärkikymmenikön ulkopuolelta mainittakoon, että vuonna 2018 STT siteerasi ensimmäistä kertaa Journalisti-lehteä ja siteerauksia kertyi vuoden aikana yhteensä viisi. Se oikeutti siteerauslistalla 21. sijaan. (Marttinen 31.1.2019.)

2.2.11 Vuoden 2019 tilasto

Vuoden 2019 tilasto oli järjestyksessään jo kymmenes STT:n siteerausselvitys. Tälläkään kertaa listan kärkipari ei yllättänyt: Yle ja Helsingin Sanomat ovat vuorotelleet kulta- ja hopeasijalla jokaisena vuotena. Nyt ykkönen oli Yle ja tilaston kolmoseksi palasi Uutissuomalainen. (Taulukko 10.)

Mielenkiintoinen syy Uutissuomalaisen paluuseen vuoden 2018 vitossijalta vuoden 2019 kolmossijalle kävi ilmi haastattellessani Uutissuomalaisen uutispäällikkö Matti Pietiläistä tätä opinnäytetyötä varten. Aiheesta löytyy lisätietoa tämän tutkielman luvusta 3.2.

Edellisvuoden tapaan myös vuoden 2019 tilasto kattoi koko kalenterivuoden. Kokonaissiteerausmäärä pysyi lähes samana edelliseen vuoteen verrattuna: nyt siteerauksia oli yhteensä 852 kappaletta. Tilaston kärkikymmenikkö keräsi 721 siteerausta, joka on 85 prosenttia siteerausten kokonaismäärästä. (Pohjola 30.1.2020; taulukko 10.)

Taulukko 10. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–31.12.2019 (Pohjola 30.1.2020)

Vuosi 2019 siteeraukset ajalta 1.1.–31.12.2019	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Yle	159
2. Helsingin Sanomat	155
3. Uutissuomalainen	92
4. Lännen Media	74
5. Ilta-Sanomat	72
6. Iltalehti	47
7. MTV	34
8. Keski-suomalainen ja	31
8. Maaseudun Tulevaisuus (jaettu 8. sija)	31
10. Savon Sanomat	26
Yhteensä (10 kärki)	721
Tilaston laatija	Tapio Pellinen

2.2.12 Vuoden 2020 tilasto

Vuoden 2020 listalla kolmen kärki pysyi ennallaan: Yle ykkösenä, Helsingin Sanomat kakkosena ja Uutissuomalainen kolmantena. Maininnan arvoista on Suomen Kuvalehden ylittäminen kautta aikojen ensimmäisenä aikakauslehtenä STT:n siteerauslistan top 10 -listalle. (Marttinen 14.1.2021.)

Taulukko 11. STT:n siteeraukset ajalta 1.1.–31.12.2020 (Marttinen 14.1.2021)

Vuosi 2020 siteeraukset ajalta 1.1.–31.12.2020	
Toimitus	Siteeraukset (kpl)
1. Yle	184
2. Helsingin Sanomat	141
3. Uutissuomalainen	87
4. Ilta-Sanomat	61
5. Lännen Media	55
6. Iltalehti	50
7. MTV	39
8. Maaseudun Tulevaisuus	22
9. Keski-suomalainen	19
10. Suomen Kuvalehti	16
Yhteensä (10 kärki)	674
Tilaston laatija	Tapio Pellinen

Journalisti-lehden artikkelissa (Marttinen 14.1.2021) kerrottiin myös listan kärkikymmenikön ulkopuolelle sijoittuneista toimituksista. Siteerauksia saivat muun muassa Autosport, Demokraatti, Talouselämä, Journalisti, Long Play, Seiska, Seura ja Image.

Journalistin juttuun (Marttinen 14.1.2021) oli pujahtanut pieni virhekin. Artikkelissa sanotaan, että ”kolmantena siteerauslistalla oli kolmen edellisvuoden tapaan Uutissuomalaisen kahdeksan hengen yhteistoimitus”. Uutissuomalainen on sijoittunut vuosina 2017–20 kyläkin kolme kertaa kolmanneksi, mutta vuoden 2018 listalla sijoitus oli viides.

Vuoden 2020 STT:n siteeraustilastosta julkaistiin alun perin virheellinen versio Journalistin verkkojutussa 7.1.2021 sekä painetussa Journalisti-lehdessä 11. helmikuuta. Myöhemmin STT:ssä huomattiin virhe tilastossa ja suoritettiin tarkistuslaskenta. Tarkistuslaskennassa löytyi 45 uutta siteerausta. (Journalisti 17.3.2021.)

Tässä tutkielmassa on käytetty tarkastuslaskennan jälkeisiä oikaistuja lukuja (taulukko 11).

2.2.13 Kokoomatilastot, vuodet 2010–2020

Tästä alaluvusta löytyvät kokoomataulukot STT:n siteerausselvitysten vuosien 2010–2020 tuloksista.

Taulukosta 12 löytyvät toimitusten saamien siteerausten kappalemäärät vuosien varrelta. Kannattaa huomioida, että eri vuosina on ollut eripituiset tarkastelujaksot. Joinain vuosina siteeraukset on laskettu koko kalenterivuoden ajalta, mutta esimerkiksi vuonna 2015 vain tammikuun alusta joulukuun 3. päivään ulottuvalta ajanjaksolta.

Taulukon 12 luvuista suurin osa on poimittu Journalisti-lehden artikkeleista, joiden lähteet löytyvät tästä tutkielmasta aiempien vuosikohtaisten taulukkojen yhteydestä. Koska Journalisti-lehdessä julkaistaan yleensä vain kymmenen eniten siteerauksia saaneen toimituksen luvut, kokoomataulukossa on paljon aukkoja. Aukot eivät siis tarkoita nollaa siteerausta, vaan sitä, ettei minulla ole tiedossa aukkokohtien siteerauslukuja. En saanut tätä opinnäytetyötä varten käyttöni STT:n tilastonlaajien Excel-taulukoita, joista puuttuvat luvut olisivat löytyneet.

Sain kuitenkin Journalisti-lehden artikkeleista löytyneiden lukujen lisukkeeksi vuoden 2015 siteeraustilaston luvut STT:n Olli Vesalalta sähköpostitse (Vesala 18.1.2021). Lisäksi Journalisti-lehden Manu Marttinen lähetti minulle sähköpostitse (Marttinen 5.2.2021) yhdeksän aiemmin julkaisematonta siteerauslukua: Turun Sanomien vuosien 2017–2020 luvut, Savon Sanomien vuoden 2020 luvun sekä Aamulehden vuoden 2016 ja vuosien 2018–2020 luvut. Näinä vuosina kyseiset toimitukset jäivät Journalisti-lehden julkaiseman top-listan ulkopuolelle.

Taulukkoon 12 on kunkin toimituksen kohdalle laskettu myös vuosien 2010–2020 yhteenlaskettu kokonaissiteeraus määrä ja vuosisiteerausten keskiarvo. On kuitenkin huomattava, että Kalevan, Sanoman maakuntalehtien yhteistoimituksen, Maaseudun Tulevaisuuden ja Suomen Kuvalehden osalta kokonaissiteeraus määrä- ja keskiarvoluvut eivät kerro juuri mitään, sillä suurin osa niiden vuosittaisista siteerausluvuista puuttuu taulukosta.

Lännen Media perustettiin loppuvuonna 2014 (Luukka 23.6.2014), joten sen osalta ainoastaan vuoden 2014 siteeraukset puuttuvat taulukosta 12.

Kaikkien muiden taulukossa 12 esiintyvien toimitusten osalta kokonaissiteeraus määrä- ja keskiarvolukujen kohdalla ongelmaa ei ole, sillä niiden kaikkien vuosien luvut ovat tiedossa – myös vuonna 2017 perustetun Uutissuomalaisen.

Taulukko 12. STT:n siteeraukset ajalta vuosina 2010–2020 (koottu useasta lähteestä)

Toimitus	Keskiarvo 2010–2020	Yhteensä 2010–2020	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yle	206	2268	254	198	202	265	234	205	219	207	141	159	184
Helsingin Sanomat	198	2182	219	150	186	280	275	254	210	182	130	155	141
Uutissuomalainen	92	367								125	63	92	87
Lännen Media	91	543						104	142	88	80	74	55
Turun Sanomat	78	859	142	120	155	174	113	85	37	14	14	2	3
Ilta-Sanomat	76	839	68	60	72	84	78	106	81	85	72	72	61
Keskisuomalainen	75	821	69	47	66	83	102	134	129	86	55	31	19
MTV	73	805	73	59	140	106	87	91	87	55	34	34	39
Savon Sanomat	67	738	82	68	60	74	102	94	127	64	30	26	11
Iltalehti	60	661	52	47	69	57	66	80	76	71	46	47	50
Aamulehti	53	583	88	84	71	84	54	32	76	33	46	12	3
Kaleva	40	202	51		31	50	39		31				
Sanoman maakuntalehtien yhteistoimitus	35	35		35									
Maaseudun Tulevaisuus	25	74									21	31	22
Suomen Kuvalehti	16	16											16

Taulukosta 13 käyvät puolestaan ilmi toimitusten sijoitukset top 10 -listalla. Tyhjä solu tarkoittaa tässä taulukossa sitä, että tuona vuonna toimitus ei ole sijoittunut siteerauslistalla kymmenen kärkeen.

Taulukon 13 kaikki tiedot on poimittu Journalisti-lehden artikkeleista, joiden lähteet löytyvät tästä tutkielmasta aiempien vuosikohtaisten taulukkojen yhteydestä.

Taulukosta 13 voisi nostaa esiin sen, että Yle, Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Keskisuomalainen, MTV ja Iltalehti ovat sijoittuneet top 10 -listalle jokaisena yhtenätoista vuotena, jona siteeraustilasto on laadittu. Uutissuomalainen on puolestaan sijoittunut kärkikymmenikköön jokaisena vuotena perustamisestaan lähtien – samoin Lännen Media lukuun ottamatta vuotta 2014, jolloin se aloitti toimintansa vasta loppuvuodesta.

Taulukko 13. Toimitusten top-10 sijoitukset STT:n siteerauslistallavuosina 2010–2020 (koottu useasta lähteestä)

Toimitus	Top 10 - sijoitusten keskiarvo	TOP 10 - sijoitusten lukumäärä	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yle	1,3	11	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1
Helsingin Sanomat	1,7	11	2	2	2	1	1	1	2	2	2	2	2
Uutisuomalainen	3,5	4								3	5	3	3
Lännen Media	4,0	6						5	3	4	3	4	5
Turun Sanomat	4,6	7	3	3	3	3	3	8	9				
Ilta-Sanomat	5,5	11	8	6	5	5	7	4	7	6	4	5	4
Keskisuomalainen	6,3	11	7	8	8	7	4	3	4	5	6	8	9
MTV	6,5	11	6	7	4	4	6	7	6	9	8	7	7
Aamulehti	6,9	7	4	4	6	5	9	10		10			
Savon Sanomat	6,9	10	5	5	9	8	4	6	5	8	9	10	
Iltalehti	7,6	11	9	8	7	9	8	9	8	7	7	6	6
Maaseudun Tulevaisuus	8,7	3									10	8	8
Kaleva	10,0	5	10		10	10	10	10					
Sanoman maakuntalehtien yhteistoimitus	10,0	1		10									
Suomen Kuvalehti	10,0	1											10

2.3 Näin STT:n siteeraustilasto laaditaan

Opinnäytetyötä varten haastattelin elokuussa 2020 STT:n Olli Vesalaa ja Tapio Pellistä. Heistä Vesala on tehnyt yhteensä kuusi siteerausselvitystä (vuodet 2012–17) ja Pellinen kaksi (vuodet 2019 ja 2020). Pellisen jälkimmäinen vuoden 2020 siteerausselvitys on tehty vasta haastatteluni jälkeen.

Lisäksi haastattelin marraskuussa 2020 Johan Jaakkolaa, joka laati kaikkien aikojen kaksi ensimmäistä siteerausselvitystä (vuodet 2010 ja 2011). Jaakkolan haastattelussa pääpaino oli kuitenkin siteerauslistan syntyhistoriassa, eikä juuri lainkaan siteeraustilaston laatimisessa.

Jaakkolan, Vesalan ja Pellisen lisäksi neljäs tilastonlaatija on Sampo Sivula. Hän teki siteerausselvityksen vuonna 2018. Taulukkoon 14 on koottu kaikki siteerausselvityksen laatijat tähän mennessä.

Taulukko 14. STT:n siteerausselvityksen tekijät

Siteerausselvityksen tekijät vuodet 2010–2020	
Vuosi	Tilastonlaatija
2010	Johan Jaakkola
2011	Johan Jaakkola
2012	Olli Vesala
2013	Olli Vesala
2014	Olli Vesala
2015	Olli Vesala
2016	Olli Vesala
2017	Olli Vesala
2018	Sampo Sivula
2019	Tapio Pellinen
2020	Tapio Pellinen

Tämän alaluvun tiedot perustuvat lähes kokonaisuudessaan Vesalan ja Pellisen haastatteluun. Jos jokin tieto on peräisin muusta lähteestä, se on ilmaistu tekstiviitteellä tai osoitettu muutoin selkeästi.

STT:n siteerausselvityksen laatimisen ajankohta on ollut aina vuodenvaihteen tienoilla. Joinakin vuosina tilasto on kattanut koko kalenterivuoden, mutta usein tilasto on laadittu jo hyvissä ajoin ennen vuodenvaihdetta – tällöin osa joulukuusta on jäänyt selvityksen ulkopuolelle. Vuoden 2012 ja 2015 selvityksissä tarkastelujakso on lyhin. Ensin mainittu kattaa siteeraukset tammikuun alusta joulukuun 4. päivään saakka ja jälkimmäinen ulottuu joulukuun 3. päivään asti (Marttinen 2013, 4–5; Marttinen 2016, 6).

Siteerausselvityksen tekijänä on ollut aina STT:n toimittaja. Haastatteluissa kävi ilmi, että siteerausselvityksen laatiminen on käsityötä. Koko vuoden tilasto laaditaan kerralla, ja työhön kuluu aikaa noin kaksi työpäivää. Tilastonlaatijan pääasiallinen työkalu on STT:n Mediapankki, joka sisältää kaikki STT:n julkaisemat artikkelit.

Tilastoa laadittaessa mediapankkihakuja toistetaan ja käsityönä lasketaan siteerattujen artikkelien lukumäärät. Tilastonlaatija tekee Mediapankista hakuja viestimien nimellä. Vaikkapa Aamulehden siteerauksia haetaan kirjoittamalla hakukenttään ”aamuleh*^{*}”. Hakusanan loppuun merkitty tähti on katkaisumerkki. Tässä esimerkkitapauksessa Mediapankista haetaan aamuleh-alkuisia sanoja, jolloin mukaan hakutulokseen saadaan Aamulehti-sanana eri taivutusmuodot (esimerkiksi Aamulehden).

Journalisti-lehdessä julkaistaan yleensä vain siteeraustilaston kymmenen kärki. Niinpä tilastoa laadittaessa ei ole tarvetta sille, että Mediapankista tehtäisiin hakuja vaikkapa pienten paikallislehtien nimillä. Niiden saamat siteeraukset jäävät lähes poikkeuksetta pois tilastosta, ellei tilastonlaatija sitten satu muistamaan tällaista siteerausta. Olli Vesala kertoo haastattelussani, että esimerkiksi paikallislehti Pirkkalainen uutisoi ensimmäisenä Jouko Turkan kuolemasta ja sai merkinnän Vesalan laatimaan siteeraustaulukkoon. Mutta tosiaan useimmiten pienten lehtien uutisvoitot jäävät tilaston ulkopuolelle.

Tapio Pellinen kertoo, että ainakin hänen laatimallaan tuoreimmalla vuoden 2019 siteerauslistalla tilastoon on laskettu ainoastaan sellaiset siteeraukset, joista on maininta artikkelin otsikossa. Haastatteluhetkellä elokuussa 2020 vuoden 2019 lista oli tuorein siteerausselvitys.

STT:n käytäntönä ja toimituksen ohjeena on, että mikäli juttu on kirjoitettu jonkun muun median tietojen pohjalta, kreditointi merkitään aina otsikkoon. Näin otsikkotasoon perustuva tarkastelu antaa hyvän kuvan eri viestimien siteerausten määrästä.

Tapio Pellinen toteaa haastattelussani, että otsikoihin perustuvassa tilastoinnissa joitain pieniä siteerauksia voi jäädä piiloon. Jos juttu on kirjoitettu pääosin STT:n itse hankkiman materiaalin pohjalta, mutta artikkelin yhteydessä mainitaan sivumennen vaikkapa jonkun julkisuuden henkilön sanoneen tietyn asian jollekin medialle, ei tätä mediaa todennäköisesti mainita otsikossa. Tällöin siteeraus ei myöskään päädy siteeraustilastoon.

Tilaston laatimiseen tuo haastetta se, että STT:n Mediapankissa hakua ei ole mahdollista kohdistaa pelkästään otsikoihin – tai tämä oli tilanne ainakin haastatteluhetkellä elokuussa 2020. Sen sijaan järjestelmä hakee annetun hakusanan perusteella osumia kunkin artikkelin koko tekstiaineistosta leipäteksti mukaan lukien. Esimerkiksi Ylen siteerausten hakeminen on työlästä, sillä hakutermi ”yle*” tuo osumalistalle kaikki artikkelit, joissa esiintyy vähintään yksi yle-alkuinen sana (esimerkiksi yleisurheilu, yleensä, yleisesti). Tilastonlaati-
jan pitää sitten käydä kaikki osumat läpi ja laskea mukaan vain artikkelit, joissa Yleä on siteerattu.

Olli Vesala kertoi elokuun 2020 haastattelussa, että Mediapankin tekniset ominaisuudet ovat paranemassa, ja tulevaisuudessa hakutoiminto on paljon parempi. Tällöin myös hakujen kohdistaminen pelkästään otsikoihin tulee onnistumaan.

Minulle tuli haastattelutallennetta purkaessani mieleen, että pelkästään otsikoihin perustuvassa haussakin saattaa tulla haasteita. Miten esimerkiksi etsitään sellaiset Ilta-Sanomia ja Iltalehteä siteeraavat artikkelit, joiden otsikossa on käytetty vain lyhennettä IS tai IL. Noilla kirjainyhdistelmällä alkavia sanoja on lukuisia. Mutta ehkä STT kirjoittaa medioiden nimet lyhentämättöminä. Ja varmasti hakutoiminnossa on ominaisuuksia, joita en osaa ottaa huomioon.

Vesala ja Pellinen kertoivat haastattelussani, että STT:n siteeraus selvityksessä tarkastelussa ovat ainoastaan suomalaiset mediat. Sen sijaan STT:n siteeraamien kansainvälisten medioiden, esimerkiksi Bloombergin ja Reutersin, uutisia ei tilastoon lasketa. Tosin Journalisti-lehden tammikuussa 2021 julkaistussa artikkelissa (Marttinen 14.1.2021) kerrotaan, että vuonna 2020 STT siteerasi kymmenen kertaa Autosport-lehteä, joka on käsittääkseni ulkomainen lehti. Saattaa siis olla, että haastatteluni jälkeen tähän käytäntöön on tullut muutos.

Näihin kahdessa edellisessä kappaleessa pohtimiini asioihin sainkin vastauksen. Kun olin saanut tämän opinnäytetyön mielestäni valmiiksi, lähetin 25.11.2021 haastattelemilleni henkilöille tutkielmani luettavaksi ja pyysin kommentteja. STT:n Tapio Pellinen kertoi vastaus sähköpostissaan (Pellinen 26.11.2021), että nykyään Mediapankissa haun voi kohdistaa pelkästään otsikoihin ja vuoden 2020 siteerausselvitys tehtiin juuri otsikkohakuihin perustuen. Pohtimastani IS- ja IL- lyhenneasiasta Pellinen kertoo sähköpostissaan näin:

Ilta-Sanomien ja Iltalehden sekä muiden lyhenteillä usein otsikossa siteerattujen medioiden osalta teen itse haun yksinkertaisesti useassa osassa. Eli ensin "headline: iltaleh*", joka löytää kaikki otsikot, joissa Iltalehti mainitaan sellaisenaan. Sitten alan käydä läpi lyhenteitä ja niiden taivutusmuotoja, eli "headline: IL:", "headline: "IL:lle"", "headline: "IL:ssä"", "headline: "IL:n"" ja niin edelleen. Näin kiinni jäävät mm. usein käytetyt muotoilut "IL:n tiedot", "Poliitikko IL:lle" ja "Julkimo IL:ssä".

(Pellinen 26.11.2021)

Pellinen jatkaa sähköpostissaan (26.11.2021), että vuoden 2020 siteerausselvityksen tilastovirheen aiheutti juuri tähän asiaan liittyvä seikka – uudessa Mediapankissa esimerkiksi haku "IL" toi osumalistaan pelkästään muodon IL, mutta ei esimerkiksi muotoja IL:ssä ja IL:lle. Näin osa siteerauksista jäi kirjaamatta STT:n siteeraustilastoon.

Virheellinen tilasto ehdittiin julkaista Journalistin verkkojutussa 7.1.2021 ja painetussa Journalisti-lehdessä 11. helmikuuta. Tarkistuslaskennan jälkeinen oikaistu tilasto päivitettiin Journalistin verkkosivuston artikkeleihin maaliskuussa. (Journalisti 17.3.2021.)

Pellinen toteaa sähköpostissaan (26.11.2021) myös, että Autosport-lehden päätyminen siteeraustilastoon oli virhe – eli jatkossakin siteerausselvityksessä tarkastellaan vain suomalaisten medioiden saamia siteerauksia.

2.4 Siteeraustilaston laatimismenetelmän muutokset vuosien saatossa

Journalisti-lehden artikkelissa (Pohjola 30.1.2020) todetaan, että vuosien varrella STT:n siteerausselvityksen tilastointitapa on hieman vaihdellut – syyksi mainitaan tilastontekomenetelmien ja tilastonlaatijoiden vaihtuminen.

Kaikkien aikojen ensimmäisen siteerauslistan julkistamisen yhteydessä Journalisti-lehden jutussa (Porttinen 2011, 4–5) kerrottiin tilastontekomenetelmästä seuraavasti:

Näin selvitys tehtiin

STT laski Journalistin pyynnöstä, keitä tietotoimisto siteerasi eniten viime vuonna. Mukaan on laskettu kaikki STT:n julkaisemat jutut ajalta 1.1.-13.12.2010. Käytännön työn teki toimittaja Johan Jaakkola.

Siteerauksiksi on laskettu journalistinen sisältö, jonka pohjalta STT on tehnyt jutun kreditoiden alkuperäistä mediaa.

Siteerauksiksi ei ole laskettu lainattuja ja kreditoituja taustoittavia osasia muiden viestinten jutuista, jos jutun pääasiallinen sisältö on ollut STT:n omaa tiedonhankintaa. Siteeraukseksi ei ole laskettu lehdissä julkaistuja poliitikkojen tai vastaavien vaikuttajien kolumneja, joita STT on siteerannut.

Jos jutun, kyselyn tai muun vastaavan tekijäksi on kerrottu useampi viestin, siteerauksen kohteeksi on laskettu ne viestimet, joiden nimi on erikseen mainittu jutussa.

Kuvauksen perusteella ensimmäisessä vuoden 2010 siteerauslistaselvityksessä siteerauksia etsittiin otsikon lisäksi myös jutun leipätekstistä. Tai näin ainakin itse tulkitsisin yllä olevan lainauksen viimeisen kappaleen kohdan, jossa mainitaan siteeraustilastoon lasketavan kaikki viestimet, joiden nimi on mainittu jutussa siteerauksen yhteydessä. Yksiselitteisesti asia ei kuitenkaan menetelmäkuvauksesta käy ilmi.

Vastaava ”Näin selvitys tehtiin” -tietolaatikko löytyy Journalisti-lehdestä kunkin vuoden siteerauslistajulkistuksesta kertovan artikkelin yhteydestä.

Vuoden 2011 siteeraustilastosta kertovassa Journalistin artikkelissa (Porttinen 2012, 4–5) kerrotaan listalla menestyneiden medioiden kiittävän Julkisen sanan neuvoston linjauksia, jotka ovat selkeyttäneet kreditointikäytäntöjä. Artikkelissa ei kuitenkaan avata JSN:n uusia linjauksia sen enempää, enkä itsekään aluksi löytänyt tietoa asiasta tähän opinnäytetyöhön.

Sain kuitenkin lisätietoa JSN:n kreditointikäytäntöjen selkeyttämisestä STT:n Olli Vesalalta, joka sähköpostissaan (Vesala 26.11.2021) kertoi JSN:n vuonna 2010 julkaisemasta lainaamista koskevasta periaatelausumasta ja lähetti siihen suoran nettilinkin. Tuon periaatepäätöksen mukaan verkossa julkaistuun juttuun tulee mahdollisuuksien mukaan lisätä lähdemaininnan lisäksi linkki alkuperäiseen lähteeseen – periaatepäätöksessä todettiin myös, että mikäli juttu perustuu toisen median tietoihin ilman merkittävää omaa tiedonhankintaa, tulee siteerattava media mainita joko jutun otsikossa tai heti jutun alussa (Julkisen sanan neuvosto 10.5.2010).

Vuoden 2011 siteerausselvityksessä tehtiin muutos selvitystapaan eri lehtien yhteistoimitusten osalta. Edellisenä vuonna yhteistoimitusten kirjoittamia juttuja ei tilastoitu lainkaan, vaan krediitti meni niille lehdille, joiden nimi mainittiin STT:n julkaisemassa artikkelissa. Vuonna 2011 yhteistoimitukset otettiin mukaan tilastoon – yhteistoimitusten kirjoittamat artikkelit kreditointiin pelkästään niille, eikä enää artikkelit julkaisuille lehdille. Top 10 -listalla tämä näkyi Sanoman maakuntalehtien yhteistoimituksen ilmestymisellä listan sijalle kymmenen. (Porttinen 2012, 4–5.)

Journalistin artikkelissa (Porttinen 2012, 4–5) kerrotaan vuoden 2011 siteeraustilaston osalta myös, että mikäli kaksi mediaa on uutisoinut jonkin asian suurin piirtein yhtäaikaista, ne molemmat saavat merkinnän siteeraustilastoon. Minulle jäi tämä kohta hieman epäselväksi, sillä siteerausselvityksessähän tutkitaan STT:n itse julkaisemia artikkeleita eikä muiden medioiden uutisten julkaisuajankohtia. Mutta ilmeisesti sitten joissakin STT:n artikkeleissa on kerrottu, että kaksi mediaa on julkaissut tiedon lähes samanaikaisesti.

Vuoden 2012 siteeraustilaston tietolaatikossa uutena asiana kerrottiin, että ”siteeraukseksi ei laskettu jatkojuttuja” (Marttinen 2013, 4–5). Eli ilmeisesti jos STT julkaisi jatkoartikkelin jonkin median esille nostamasta uutisaiheesta, siitä ei myönnetty enää uudestaan siteerauskrediittiä. Toinen tapa ymmärtää tietoboksissa mainittu ”jatkojuttu” olisi se, että STT:n siteeraama media olisi julkaissut samasta aiheesta jutun ja jatkojutun, joista kumpaakin STT olisi siteerannut.

Seuraavana vuonna Journalistin artikkelissa (Marttinen 2014a, 13) todetaan, ettei tarkkoja siteerausmääriä pystytä laskemaan. Syyksi mainitaan yhteistoimitusten kirjoittamien uutisten kohdistamisen hankaluus sekä se, että eri medioiden lähes samanaikaisesti julkaistut uutiset merkitään siteerauksille useammalle viestimelle.

Vuoden 2015 siteerauslistan julkaisusta kertovassa Journalistin artikkelissa (Marttinen 14.1.2016) kirjoitetaan näin:

Lännen Median nousu kärkisijoille pudotti sen osakaslehtien Turun Sanomien, Aamulehden ja Kalevan sijoitusta. Kalevan siteerausmäärä romahti yli sadasta yhdeksään ja se putosi kauas kärkikymmeniköstä.

Syy pudotukseen on kreditointikäytäntöjen muutos. Ennen maakuntalehtien yhteistoimitusten skuupit kreditoitiin isoille lehdille. Nyt kaikki yhteistoimituksen uutisvoitot merkataan Lännen Medialle. Osakaslehtien omat uutiset kreditoidaan edelleen työn tehneelle toimitukselle.

Tämä oli ehkä hieman hämmentävä tieto, sillä vastaava kreditointikäytännön muutos raportoitiin jo neljä vuotta aiemmin (Porttinen 2012, 4–5). Tuolloinhan vuoden 2011 tilastossa Sanoman maakuntalehtien yhteistoimitus nousi listan sijalle kymmenen juuri sen takia, että yhteistoimitusten uutiset alettiin kreditoida niille itselleen. Mutta ehkä tässä välissä oli muutaman vuoden ajaksi palattu vanhaan käytäntöön.

Vuoden 2018 siteeraustilastosta kertovan Journalistin artikkelin otsikko kertoo siteerausmäärien romahtaneen. Artikkelissa ei kuitenkaan mainita, että tilastontekomenetelmissä olisi tapahtunut muutoksia. Juttua varten haastateltu STT:n vastaava päätoimittaja Minna

Holopainen arvioi, ettei muutokseen ole yksittäistä syytä. Hän kertoo, ettei toimituksessa ole analysoitu syytä pudotukseen, mutta esimerkiksi digijournalismin tuoma muutos uutisten kerronta- ja työtavoissa saattaa osaltaan selittää tulosta. (Marttinen 31.1.2019.)

Vuoden 2018 selvityksessä siteerauksia laskettiin 854 kappaletta. Myös vuonna 2019 kokonaissiteerausmäärä pysyi samalla tasolla: tarkka luku oli 852 siteerausta. (Pohjola 30.1.2020.)

Vuoden 2018 siteerauslistaa käsittelevässä Journalistin jutussa kerrotaan tilastointimenetelmien vaihdelleen vuosien varrella jonkun verran. Artikkelissa todetaan, että nykyisin yhteistoimitusten jutut merkitään ainoastaan yhteistoimitusten krediiteiksi, kun taas jossain vaiheessa käytössä on ollut lisäksi ”omat ja yhteistoimitusten jutut” -sarake. (Pohjola 30.1.2020.)

Artikkelissa mainittu ”omat ja yhteistoimituksen jutut” -sarake voisi ehkä yhtenä osatekijänä selittää sen, että aikaisempina vuosina siteerausten kokonaismäärät ovat olleet korkeampia. Tuolloin ilmeisesti sama yhteistoimituksen kirjoittama artikkeli on merkitty tilastoon useampaan sarakkeeseen ja myös laskettu kokonaismäärään useampana siteerauksena. Mutta tämä on vain omaa arvailuani.

Tuoreimmalla vuoden 2020 listalla siteerausten kokonaismäärä laski edelleen 775 siteeraukseen. Se on pienin siteerausmäärä koko 11 vuoden ajanjaksolla, jona selvitystä on tehty. Journalistin jutussa ei mainita muutoksia tilastontekomenetelmässä. STT:n vastaava päätoimittaja Minna Holopainen arvioi, että koronatilanteen seuraaminen ja uuden aihealueen opettelu vei STT:n resursseja muilta aiheilta. Pitemmällä aikavälillä hän näkee siteerausten määrän vähentymisen liittyvän yleiseen uutistoiminnan muutokseen. (Marttinen 14.1.2021.)

Samassa artikkelissa (Marttinen 14.1.2021) tilastonlaatija Tapio Pellinen muistuttaa, että tilasto tehdään käsityönä, jolloin myös inhimilliset virheet ovat mahdollisia. Jutussa todetaan tilastontekomenetelmien osalta, että mediaa itseään koskevia uutisia ei lasketa mukaan STT:n siteeraustilastoon – tällaisia uutisia ovat esimerkiksi tiedot median omista yt-neuvotteluista tai vaikkapa päätoimittajan vaihtumisesta.

Journalisti-lehden vuoden 2020 tilastosta kertovaan artikkeliin (Marttinen 14.1.2021) ilmestyi 15.2.2021 oheinen päivitys:

EDIT 15.2. 2021 kello 8:41.

Tämän jutun siteerausmääriä koskevissa luvuissa saattaa olla virheitä. STT tekee tarkistuslaskennan viime vuoden siteerausmääristä, koska laskentaan käytetty julkaisujärjestelmä on vaihtunut ja uuden järjestelmän haun on huomattu toimivan toisin kuin aiemman. Journalisti ja STT julkaisevat tarkistettut luvut heti, kun ne on saatu.

STT:n alkuperäisessä selvityksessä löydettiin yhteensä 730 siteerausta. Tarkistuslaskennan jälkeen siteerausten kokonaismäärä nousi 775 siteeraukseen.

Elokuun 2020 haastattelussani Olli Vesala kertoi, että hänen aikanaan (vuosien 2012–17 tilastot) tilastontekomenetelmä ei juurikaan muuttunut, mutta taito tehdä hakuja varmasti-kin kokemuksen karttuessa parani. Vesala toteaa, että erityisesti yhteistoimitusten artikkelit ovat olleet vuosien saatossa jonkin verran haastavia tilastoitavia – lehtien välinen yhteistyö on kehittynyt ja vaihdellut. Niinpä välillä on ollut vaikea päättää, mille toimitukselle siteerattu artikkeli kreditoidaan. Vesala kuitenkin sanoo, että tilanne on helpottunut ja tällä hetkellä kuvio on siteerauslistan laatijan kannalta selkeä: on Lännen Media ja Uutissuomalainen, ja siinäpä ne yhteistoimitukset sitten oikeastaan ovatkin.

Samassa haastattelussani Tapio Pellinen toteaa, että yhteistoimitusten kirjoittamista artikkeleista siteerauskreditoitajia on saattanut mennä yksittäisille lehdille. Näin sellaisissa tapauksissa, joissa STT on huomannut uutisen yksittäisen lehden sivuilta ja siteerannut sitä, vaikka jutun olisikin kirjoittanut yhteistoimitus.

Haastattelussa Pellinen myös kertoo, että tietyissä tapauksissa samasta artikkelista saa siteerauspisteen useampi toimitus. Näin käy silloin, jos useampi lehti on teettänyt yhdessä vaikkapa kyselyn ja julkaisevat siihen liittyen saman artikkelin kaikissa lehdissä yhtä aikaa. Koska kyseessä ei ole yhteistoimitus, vaan lehtien välinen yhteistyö, kukin toimitus saa merkinnän siteeraustilastoon samasta jutusta.

2.5 Siteerausperusteet

Haastattelussani kysyin STT:n vastaavalta päätoimittajalta Minna Holopaiselta, millä perusteella STT:ssä valitaan siteerattavat uutiset. Holopainen toteaa, että aivan normaalit uutiskriteerit pätevät. Myös uutistilanne vaikuttaa – hiljaisena uutispäivänä joku sellainenkin uutinen saattaa tulla siteeratuksi, joka vilkkaana uutispäivänä jäisi vaille siteerausta. Lisäksi yleisenä laatuksena on muun muassa luotettavuus. Siteerattavalla uutisella tulee olla myös tietyt taustatiedot kunnossa.

Holopainen toteaa, että STT:n tyylikirjasta löytyvät STT:n uutiskriteerit, jotka on kirjoitettu monta vuotta sitten. Hän kuitenkin sanoo, että kirjallisesti on vaikeaa määritellä tyhjentä-

viä, aikaa kestäviä ja kaikkiin tilanteisiin päteviä uutiskriteereitä. Niinpä toimituksen harjaantuneisuus uutisten tunnistamisessa on keskeistä. Holopainen kertoo käyttävänsä joskus sanaa ”uutisentaju” kuvaamaan toimittajien kykyä tunnistaa uutiskynnyksen ylittäviä asioita ja tapahtumia. Hänen mukaansa joillakin henkilöillä tällainen kyky on muita enemmän myötäsyntyistä, mutta kaikilla se harjaantuu toimitustyöskentelyn myötä.

Holopainen kertoo, että aiemmin STT teki valtaosan siteerauksista yöaikaan. Tällöin siteerauksen kohteena olivat aamun lehdet. Mutta nykyään siteerauksia tehdään tasaisemmin ympäri vuorokauden.

Aiemmin tekemässäni STT:n tilastontekijöiden Olli Vesalan ja Tapio Pellisen haastattelussa kävi ilmi, että ainakin nykyisin siteeraustilastoon lasketaan ainoastaan sellaiset siteeraukset, jotka näkyvät STT:n uutisen otsikossa. Kysyin Holopaiselta, osaako hän arvioida, kuinka paljon siteerauksia jää tilaston ulkopuolelle otsikkorajauksen takia. Holopainen kertoi, että STT noudattaa Julkisen sanan neuvoston (JSN) linjausta otsikkokrediittien antamisessa. Hän jatkoi, että STT:llä otsikkokrediittien antaminen on toiminut erittäin hyvin ja varmasti. Toki joskus krediitin antaminen voi unohtua, mutta se lisätään jälkikäteen, jos asia huomataan. Holopainen totesi myös, että mikäli otsikkokrediitti annetaan, tulee artikkelissa olla linkki siteerattavaan juttuun.

Elokuussa 2020 tekemässäni STT:n Olli Vesalan ja Tapio Pellisen haastattelussa tuli esille, että osa toimituksista lähettää STT:lle sähköpostitse tiedon, jossa ne vinkkaavat tulevasta tai juuri julkaistusta uutisestaan. Ainakin yhtenä tarkoituksena lienee varmistaa, että STT huomaa uutisen ja sitä kautta myös mahdollisesti siteeraa sitä.

Kysyin asiasta Holopaiselta. Hän kertoi, että omista uutisista tiedottaminen on erityisesti maakuntalehtien perinne. Holopainen pitää tätä myönteisenä ilmiönä ja kannustaa muitakin toimituksia vinkkaamaan uutisistaan. Näin STT huomaa pienemmätkin skuupit varmemmin ja ehtii myös hieman järjestäytyneemmin perehtyä aiheeseen, kun asia on tiedossa etukäteen. Toki omista uutisista tiedottaminen ei millään lailla takaa STT:n siteerausta, vaan normaalit uutiskriteerit pätevät.

Kysyin haastatteluissani Uutissuomalaisen Matti Pietiläiseltä, Ylen Riikka Räisäseltä ja Helsingin Sanomien Laura Saarikoskelta, lähettääkö heidän toimituksensa tiedon skuupeista STT:lle. Uutissuomalaisella tiedottaminen on tapana, mutta Yle ja Helsingin Sanomat eivät tiedotteita lähetä. Räisänen sanoi, että Ylessä luotetaan siihen, että jos uutinen on merkityksellinen ja kiinnostava, niin se kyllä huomataan ja löytyy myös siteerattavaksi heidän omista palveluistaan. Saarikoski oli haastattelussani samoilla linjoilla.

Uutissuomalaisen Matti Pietiläinen täsmentää vielä sähköpostissaan (30.11.2021), että heidän kirjoittamansa jutut julkaistaan vain Uutissuomalaisen verkostoon kuuluvien lehtien maksaville tilaajille ja verkossakin jutut ovat vahvan maksumuurin takana. Pietiläinen sanoo, että tämän takia Uutissuomalainen on skuuppien huomiomielessä selvällä takamatkalla verrattuna etenkin Yleen ja iltapäivälehtiin, jotka julkaisevat juttunsa vapaasti kaikkien luettavaksi – mutta myös Helsingin Sanomiin, jota hän kuvaa Suomen suurimmaksi maakuntalehdeksi. Pietiläinen näkee, että tämän takamatkan tasoittamiseksi skuupeista tiedottaminen on heille tärkeää, jotta pääkaupunkikeskeisessä mediassa myös Uutissuomalaisen uutiset saisivat ansaitsemansa huomion.

2.6 STT:n siteerauslistan kehittäminen

Haastatteluissani kysyin haastateltavilta ideoita STT:n siteerauslistan kehittämiseksi. Kovinkaan paljon ehdotuksia ei tullut, vaan nykyistä listaa pidettiin hyvänä.

Uutissuomalaisen Matti Pietiläinen pohti, voisiko STT ehkä vielä nykyistäkin selkeämmin tuoda julki, millä kriteereillä he muiden toimitusten uutisia siteeraavat. Tosin Pietiläinen jatkoi, että uutiskynnykseen vaikuttaa niin moni asia, että kovin yksiselitteistä kriteeristöä on tietenkin vaikea antaa. Lisäksi hän sanoi, että joka tapauksessa STT:n siteerauslinja on ollut tähänkin saakka aivan riittävän tasalaatuista.

Journalistin vastaava päätoimittaja Maria Pettersson pitää STT:n siteerauslistaa tuotteena oikein hyvänä. Hän on miettinyt, että saattaisi olla hyvä esimerkiksi erillisessä artikkelissa avata yleisölle vielä hieman tarkemmin, kuinka lista syntyy. Hän lisää, että jokaisen listan julkistuksen yhteydessä Journalisti-lehden sivuilla asiasta kyllä kerrotaan, mutta erillisessä artikkelissa voitaisiin mennä syvemmälle laskennan tapaan ja metodeihin.

Pettersson pohti haastattelussani myös sitä, onko top 10 -lista paras mahdollinen laajuus vai voitaisiinko sen sijasta julkaista esimerkiksi 15, 20 tai jopa 30 eniten siteerauksia saaneen toimituksen lista. Hän totesi edelleen, että liian laajaa listaa ei kuitenkaan kannata julkaista, koska silloin loppupään toimituksilla olisi vain yksittäisiä siteerauksia. Tähän mennessähän Journalisti-lehdessä on julkaistu yhtä poikkeusvuotta lukuun ottamatta aina nimenomaan top 10 -lista.

Ylen Riikka Räisänen sanoi haastattelussani, että voisi olla kiinnostavaa tehdä tilasto siitä, miten STT:n siteeraukset jakaantuvat aihealueittain. Ainakin politiikka-aiheisia siteerauksia tuntuu olevan paljon. Tällainen tilasto kertoisi hieman myös STT:n uutiskriteereistä.

Helsingin Sanomien Laura Saarikoski pitää STT:n siteerauslistaa myös oikein hyvänä. Hän toteaa, että siteerauslistahan keskittyy luonnollisesti käytännössä pelkästään uutisiin. Saarikoski lisää, että muut journalistiset muodot eivät juurikaan näy siteerauslistassa, mutta niitä varten on muita journalistipalkintoja ja -tunnustuksia. Muina journalistisina muotoina hän mainitsee muun muassa feature-kerronnan, datajournalismin, kuvajournalismin ja kommentoinnin.

STT:n vastaava päätoimittaja Minna Holopainen kertoo, että joka vuosi listan julkistamisen jälkeen tulee palautetta ja sitä osaa odottaa. Hän toteaa, että jos listaan sattuu pujahtamaan virhe, niin se kyllä yleensä huomataan, sillä osa medioista tilastoi saamansa siteeraukset ja vertaa näitä STT:n tilastoon. Holopaisen mukaan oikaisuja on jouduttu tekemään kuitenkin hyvin harvoin – hän kehuu tilastontekijöiden tekevän tarkkaa työtä.

Holopainen kertoo, että siteerauslistan alkuvuosina toimituksilta tuli herkemmin sellaista palautetta, että miksi olette meitä näin vähän siteeranneet. Mutta sittemmin toimitusten yhteydenotot ovat kääntyneet enemmän sellaiseen suuntaan, että miten voisimme muuttaa toimintatapojamme ja oppia, jotta meitä siteerattaisiin enemmän. On tullut tiedusteluja muun muassa sitä, miten uutinen kannattaa kirjoittaa, että se tulee siteeratuksi. Ja samoin kysytään toimintatavoista: esimerkiksi siitä, kannattaako STT:lle vinkata omista uutisista.

Tilaston laatimisesta Minna Holopainen antaa kehuja. Hänen mukaansa tilastonlaatijat ovat tehneet laadukasta työtä siteeraus selvityksissä ja pohtineet parasta tekotapaa – tekotavan ja metodien osalta hän luottaa heidän arviointeihinsa.

Holopainen pitää tärkeänä, että siteeraus selvityksen tekotapaan tehdään muutoksia vain harkitusti, koska muutoin aikasarjojen vertailtavuus katoaa. Hän pitää siteeraus selvityksessä keskeisenä nimenomaan trendejä, jotka tulevat näkyviin tarkasteltaessa useiden vuosien jaksoja. Holopainen sanookin, että siteeraus selvitykseen kannattaa tehdä muutoksia vain silloin, kun ne ovat varmasti perusteltuja ja tarpeellisia – ei tule muuttaa muuttamisen vuoksi.

Holopainen tosiaan korostaa siteerauslistan osalta aikasarjojen ja niistä nähtävien trendien merkitystä. Tähän näkemykseen on ainakin minun helppo yhtyä. Minulle tuli mieleen, että Journalisti-lehden artikkeleissa on melko vähän tuotu esille siteeraus selvityksen pitkän aikavälin trendejä – useimmiten artikkeleissa tuoreinta tilastoa on verrattuna lähinnä edelliseen vuoteen tai pariin edelliseen vuoteen. Ehkä tässä voisi olla yksi kehityskohde.

2.7 Omia kehitysideoita STT:n siteerauslistan kehittämiseen

Opinnäytetyötä tehdessäni ja haastatteluihin valmistautuessani minulle tuli mieleen erilaisia omia kehitysideoita STT:n siteerauslistaan liittyen. Kysyin haastateltaviltani näkemyksiä niistä. Kehitysideat ja haastateltavien kommentteja esitellään seuraavissa alaluvuissa.

Yleisesti ottaen mikään kehitysideoistani ei saanut juurikaan kannatusta. Suurin syy oli se, ettei siteerauslistan kehittämiseen ole suunnata paljoakaan resursseja, mikä onkin erittäin ymmärrettävä syy.

2.7.1 Voisiko STT:n siteerauslista olla reaaliaikaisesti päivittyvä?

Minulle tuli mieleen idea, jossa STT:n siteerauslista olisi reaaliaikaisesti päivittyvä ja julkisesti esillä esimerkiksi Journalisti-lehden verkkosivustolla. Kiinnostuneet voisivat käydä katsomassa listasivulta milloin tahansa, mikä on eri medioiden järjestys siteeraustilastossa kuluvan vuoden osalta juuri nyt. Sivulla voisi näkyä esimerkiksi kymmenen siihen mennessä kalenterivuoden aikana eniten siteeratun toimituksen siteerausmäärät.

Toimiakseen reaaliaikainen lista vaatisi STT:n toimitusjärjestelmään kohdan, johon toimittaja voisi artikkelin julkaisun yhteydessä merkitä saman tien jutussa siteeratut mediat. Tieto kulkisi toimitusjärjestelmästä sitten edelleen nettisivulle, jossa reaaliaikainen siteeraustilasto olisi nähtävillä.

STT:n Olli Vesalan ja Tapio Pellisen haastattelussa kävi ilmi, että STT:n toimitusjärjestelmässä on jo nykyisellään lukuisia erilaisia kohtia, jotka toimittajan tulee juttua julkaistessaan täyttää. He totesivat, että olisi toimittajien turhaa kuormittamista, jos sinne lisättäisiin jälleen uusi täytettävä kohta.

2.7.2 Voisiko ulkopuolinen taho päivittää STT:n siteerauslistaa?

Edellisessä alaluvussa tulikin esille, ettei STT:n toimitusjärjestelmään kannata lisätä kohtaa, johon toimittaja voisi artikkelin julkaisun yhteydessä merkitä jutussa siteeratut mediat. Tämä lisäisi toimittajien työmäärää.

Minulle tuli mieleen, että voisiko reaaliaikaisen siteerauslistan toteuttaa toisella keinolla. Esimerkiksi siten, että joku STT:n ulkopuolinen taho – vaikkapa jonkin oppilaitoksen journalismin opiskelijat – ylläpitäisi siteeraustilastoa lähes ajantasaisesti. Tälle ryhmälle pitäisi antaa vain tunnukset, joilla on pääsy kaikkiin STT:n julkaisemiin uutisiin. Opiskelijaryhmä

voisi sitten päivittää tilaston vaikkapa kerran viikossa tai miksei useamminkin. Tälläkin tavalla lähes reaaliaikaisesti päivittyvä siteerauslista olisi nähtävillä verkossa.

Idea ulkopuolisen tahon käyttämiseen tuli minulle mieleen Uutismedian liiton vuosittain järjestämästä Vuoden paikallismedia -kilpailusta, joka ennen vuotta 2020 tunnettiin nimellä Vuoden paikallislehti -kilpailu (Uutismedian liitto 2021). Kilpailussa tuomariston muodostavat eri oppilaitosten journalismiopiskelijat ohjaavan opettajansa johdolla. Tulokset julkistetaan vuosittain järjestettävässä Suuret Lehtipäivät -tapahtumassa. Itsekin olin mukana vuoden 2017 kilpailun raadissa arvioimassa paikallislehtiä.

Eli voisiko oppilaitosten journalismiopiskelijoita hyödyntää vastaavalla tavalla STT:n siteerauslistan laatimisessa? Jos tarkastelu tehtäisiin viikoittain tai jopa tiheämpään, Media-pankin hakukonetta ei välttämättä tarvitsisi käyttää lainkaan, vaan kaikki STT:n uutiset sisältävän otsikkolistan voisi vain lukea läpi ja lisätä eri medioiden siteeraukset tilastoon. Opiskelijat saisivat työstä opintopisteitä samaan tapaan kuin saavat paikallislehtiraati-työstä.

STT:n Olli Vesalan ja Tapio Pellisen haastattelussa kävi ilmi, että opiskelijaryhmä olisi kyllä helpostikin perehdytettävissä tilaston tekemiseen. Mutta he näkivät, että sitoutuminen tilaston tekemiseen säännöllisesti voi olla hankalaa. Minulle tuli haastattelun jälkeen mieleen, että etenkin kesälomakaudella saattaisi olla vaikeaa löytää opiskelijoita toteuttamaan säännöllistä seurantaa. Toki ehkä kesän ajaksi sivulle voisi lisätä tiedon, että lista päivittyy seuraavan kerran syyskuun alussa.

2.7.3 Voisivatko toimitukset itse ilmoittaa skuuppinsa järjestelmään?

Minulle tuli mieleen vielä yksi ajatus, jolla ajantasaisesti päivittyvä kuluvan kalenterivuoden siteeraustilasto olisi luotavissa verkkoon. Mutta haastatelussa osoittautui, että kaikista siteerauslistaideoistani tämä on ehkä kaikkein epärealistisin.

Ajatukseni oli, että tiedot reaaliaikaiseen siteerauslistaan eivät tulisikaan STT:ltä eikä tietoa ylläpitäisi myöskään opiskelijaryhmä, niin kuin edellisissä alaluvuissa esitin. Sen sijaan kaikilla Suomen toimituksilla olisi järjestelmään oma tunnus ja salasana – toimitukset sitten itsenäisesti lisäisivät järjestelmään julkaisemansa skuupit: otsikon ja linkin artikkeliin.

Tässä järjestelyssä toimituksen itse ilmoittaman skuupin otsikko linkkeineen päivittyisi reaaliaikaisesti seurantasivustolle ja toimituksen skuuppimäärä lisääntyisi yhdellä. Seurantasivustolla ilmoitetun uutisen vierestä löytyisi protestointinappi, jota muut toimitukset voisivat klikata, mikäli eivät pidä ilmoitettua uutista skuuppina. Tässä järjestelyssä myös STT

olisi mukana tilastossa. Nykyisestä STT:n siteerauslistastahan puuttuvat STT:n omat uutisvoitot.

Nyt kun kirjoitan tätä alalukua puhtaaksi, huomaan, että tässä tapauksessa kyse ei olisi-kaan siteerauslistauksesta, vaan skuuppilistasta. Välttämättähän mikään muu toimitus ei siteeraisi listalle ilmoitettua uutista. Ja paljon muitakin ongelmia liittyy tähän ideaan, kuten seuraavista haastateltavieni kommentteista käy ilmi.

Uutissuomalaisen Matti Pietiläinen sanoo, että kuvatonlaisessa mallissa ongelmaksi muodostuu se, miten määritellään skuuppi. Pietilän mukaan pitäisi esimerkiksi määritellä, kuinka monen median siteeraus tekee jostakin jutusta skuupin. Ja edelleen, onko jokin artikkeli skuuppi vain sen takia, että jutun julkaissut toimitus väittää sen olevan skuuppi, vaikka sitä ei yksikään media siteeraisi.

STT:n Minna Holopainen toteaa niin ikään, etteivät toimitukset voi itse ilmoittaa, että tämä on meidän skuuppimme. Hän jatkaa, että STT:n siteerausselvityksessä ideana on nimenomaan se, että uutiset kilpailevat siitä, miten ne tulevat siteeratuiksi – siteerauspäätös on ympäristön. Holopainen sanoo, että kyllähän kaikki toimitukset mielellään kertovat tuottavansa skuppeja, mutta kyse on siitä, miten uutiset pärjäävät julkisuudessa.

Holopainen jatkaa, että välillä tietyn uutisen saama julkisuus on epäoikeudenmukaista. Jos skuuppi julkaistaan erityisen vilkkaana uutishetkenä, se ei silloin välttämättä saa kovinkaan paljoa huomiota. Jonain hiljaisena uutispäivänä se voisi saada hyvinkin suuren huomion ja paljon siteerauksia. Uutisen julkaisun ajoitus voi olla siteerausmäärän kannalta oleellista.

Myös Journalistin Maria Pettersson toteaa, että ideani mukainen järjestelmä ei mittaa sitä, onko uutisen skuuppilistalle ilmoittanut toimitus löytänyt tiedon, joka kiinnostaisi laajasti muita toimituksia – eli uutisella ei välttämättä ole skuupilta vaadittavaa vaikuttavuutta pelkästään sen perusteella, että toimitus itse pitää sitä skuuppina.

Pettersson sanookin, että mikäli tuontyyppinen järjestelmä luotaisiin, se tulisi tehdä niin päin, että toimitus aina siteeratessaan toista toimitusta käy merkitsemässä järjestelmään krediitin siteeratulle toimitukselle. Eli jos vaikkapa Helsingin Sanomien toimittaja siteeraa Iltalehden uutista, tällöin hän käy järjestelmässä antamassa krediitin Iltalehdelle. Pettersson ei kuitenkaan usko, että tällaiseen järjestelyyn on halukkuutta tai resursseja.

Maria Petterssonin kommentin jälkeen ymmärsin itsekin, että jos toimitusten ylläpitämä siteeraukset laskeva järjestelmä tehtäisiin, nimenomaan siteeraavan toimituksen pitäisi käydä antamassa krediitti siteeratulle toimitukselle. Haastatellessani Ylen Riikka Räisästä esitin idean näin päin. Räisänen totesi, että teoreettisesti tuollainen tilasto olisi oikein mielenkiintoinen. Hän jatkoi, että se edellyttäisi kuitenkin laavaa toimitusten välistä yhteistyötä, eikä toimituksilla välttämättä olisi tarpeeksi aikaa, resursseja ja mahdollisuuksia sellaiseen – toimitusten työ on kiireistä ja työtä tehdään rajallisin resurssein. Räisänen lisäsi, että mikäli järjestelmä luotaisiin, sen pitäisi ainakin olla mahdollisimman helppokäyttöinen.

Helsingin Sanomien Laura Saarikoski toi haastatellessani esiin, että jos toimitukset kuitenkin ilmoittaisivat itse skuuppinsa järjestelmään alkuperäisen ideani mukaisesti, Suomen tiedotusvälineillä pitäisi olla sovittuna kriteeristö, millä skuuppikynnys ylittyy – ja se vaatisi paljon keskustelua. Minulle tuli tätä kirjoittaessa mieleen, että ehkä yhtenä kriteerinä voisi olla juurikin se, että joku muu toimitus on siteerannut uutista. Jos toimitus huomaisi toisen median siteerauksen omasta uutisestaan, se voisi käydä itse antamassa uutiselleen krediitin yhteiseen siteeraustilastoon. Tällä tavallahan jotkut toimitukset ilmeisesti jo nyt laskevat saamiaan siteerauksia sisäiseen käyttöön tarkoitettuihin tilastoihin.

STT:n Minna Holopainen toi esiin vielä seikan, että tietysti joku mediaseurantayritys voisi alkaa tilastoida uutisten saamia siteerauksia. Mutta hän toteaa, ettei sillä varmastikaan olisi sellaista taloudellista arvoa, että joku alkaisi sitä rahoittamaan. Esimerkiksi STT:n ei kannattaisi sellaiseen projektiin ryhtyä, koska se ei olisi taloudellisesti kannattava. Nykyinen siteeraus selvitys on kohtuullisen edullinen, sillä se vie vain yhden henkilön työpanoksen parin päivän ajaksi.

Minulle tuli vielä mieleen, että olisi mielenkiintoista nähdä, kuinka monessa eri mediassa yksittäistä uutista on siteerattu. Mediaseurantayrityksen siteeraus selvitys tai toimitusten yhteinen järjestelmä voisi tuottaa tällaista tietoa. Nykyinen STT:n siteerauslistahan kertoo ainoastaan sen, että STT:n on siteerannut. Mutta kuten edellä todettiin, kuvatonlaisen järjestelmän luominen ei liene realistista. Haastattelussani STT:n Minna Holopainen vinkkaa, että esimerkiksi Ampparit.com-sivustolla voi silmämääräisesti arvioida, miten laajasti yksittäistä uutista on siteerattu.

2.7.4 Voisiko erikokoisille toimituksille olla omat sarjansa?

Tähän mennessä STT:n siteerauslistan kärkikaksikon on muodostanut joka vuosi Yle ja Helsingin Sanomat. Eikä se olekaan ihme, sillä ne ovat Suomen kaksi suurinta toimitusta.

Tosin kyllä pienikin toimitus voi pärjätä. Yleä ja Helsingin Sanomia on ehkä mahdotonta päihittää, mutta kahdeksan toimittajan muodostama Uutissuomalainen on sijoittunut siteeraustilastossa neljän viime vuoden aikana peräti kolme kertaa kolmanneksi.

Minulle tuli mieleen, voisiko STT:n siteeraus selvityksessä olla yleisen sarjan lisäksi omat sarjat erikokoisille toimituksille: esimerkiksi pienet, keskikokoiset ja isot toimitukset tai siten jako voisi olla vain pienet ja isot toimitukset.

Uutissuomalaisen Matti Pietiläisellä ei ole mitään tällaista sarjajakoa vastaan, kunhan pienikin toimitus pääsee mukaan yleislistalle, jos siteerausmäärät siihen riittävät. Haastattelussa Pietiläinen myös heittää idean suhdelukuvertailusta, jossa tarkasteltaisiin toimituksen siteerausmääriä suhteessa toimituksen henkilöstömäärään.

Ylen Riikka Räisänen pitää ajatustani kiinnostavana. Hänkin pitää hyvänä, että kokoon perustuvien sarjojen lisäksi olisi myös kaikki toimitukset sisältävä yleislista, sillä pienetkin toimitukset voivat pärjätä todella hyvin suhteessa isompiin. Mutta eri kokoisten toimitusten sarjat nostaisivat paremmin esiin sen, miten samankokoisilla resursseilla operoivat toimitukset pärjäävät suhteessa toisiinsa.

Myöskään Helsingin Sanomien Laura Saarikoski ei tyrmää ajatusta. Hän sanoo, että monesti skoopit ovat tiettyä alaa seuraavien, erittäin paneutuneiden ja ahkerien toimittajien pitkäaikaisen työn tulosta. Ja on selvää, että isoissa toimituksissa on eniten resursseja käyttää aikaa tällaiseen perinpohjaiseen selvittämiseen. Hän korostaa, että myös pienet toimitukset tuottavat todella hienoja skuppeja. Eli kyse on resursseista mutta myös toimittajien yksilösuorituksista – sitkeitä ja asioihin perinpohjaisesti perehtyviä toimittajia löytyy sekä pienistä että isoista toimituksista.

STT:n Minna Holopainen ei pidä ideaa omista sarjoista erikokoisille toimituksille hullumpana. Silloin esille tulisi sellaisiakin toimituksia, jotka eivät nykyään siteerauslistoilla näy. Hän toteaa, että koska siteerausmäärät ovat olemassa, kyse on vain siitä, miten data luokitellaan ja julkaistaan. Hänen mielestään toimitusten työntekijämääriä ei välttämättä tarvitsisi selvittää, vaan voisi olla sarjat esimerkiksi paikallislehdille, maakuntalehdille ja valtakunnallisille medioille. Kuitenkin myös Holopaisen mielestä kaikkien toimitusten yhteislista tulee julkaista jatkossakin, vaikka eri sarjoja luotaisiinkin.

Journalisti-lehden Maria Pettersson pitää ajatusta erikokoisten toimitusten omista sarjoista mielenkiintoisena ja hyvänä erityisesti pienille toimituksille. Hän kuitenkin muistuttaa rajallisista resursseista. Hän toteaa, että STT:ssä tilastontekijöiden työmäärä lisääntyisi, jos

heidän pitäisi alkaa siteeraustilastoinnin lisäksi selvittämään myös toimitusten työntekijämääriä.

Myös STT:n toimittaja ja siteeraustilaston laatija Tapio Pellinen pitää ajatusta sinänsä mielenkiintoisena: se nostaisi esiin myös pieniä toimituksia. Mutta uudistus olisi myös aika työläs toteuttaa. Pitäisi olla tiedossa suomalaisten toimitusten koot ja seurata myös toimitusten koon muutoksia esimerkiksi yt-neuvottelujen yhteydessä. Minna Holopaisen tapaan Pellinen pitäisi koon sijasta selkeämpänä jakoa valtakunnallisiin medioihin, maakuntamedioihin ja paikallismedioihin.

Tapio Pellinen toteaa myös, että pienten toimitusten siteeraustilastojen laatiminen kasvat-
taisi siteerausselvityksen työmäärää merkittävästi, sillä niitä on lukumääräisesti paljon. Siteeraustilastoa laadittaessa haut tehdään STT:n Mediapankista erikseen kunkin median nimellä.

2.7.5 Voisiko eri aihepiireille olla omat sarjansa?

Minulle tuli myös mieleen, voisiko STT:n siteeraustilastossa olla eri sarjat aihealueittain. Näin kävisi ilmi esimerkiksi se, mikä toimitus tuottaa eniten vaikkapa urheiluaiheisia skuppeja tai talousaiheisia skuppeja. Tällöin myös erityisaiheisiin keskittyneet mediat pääsisivät esille. Esimerkiksi Kauppalehti tai Urheilulehti eivät ole kertaakaan sijoittuneet kärkikymmenikköön STT:n siteerauslistalla, vaikka todennäköisesti molemmat julkaisevat omalta aihealueeltaan paljonkin skuppeja.

Mutta tämäkin uudistus lisäisi tilastontekemiseen kuluva työmäärää ja saattaa jo pelkäänsen sen takia olla vaikea toteuttaa.

Journalisti-lehden Maria Pettersson sanoo, että STT siteeraa uutisia omien kriteeriensä mukaan ja joissakin aihealueissa siteeraukset jäävät vähäisiksi. Eli vaikkapa joku julkkisjuoru saattaa saada paljonkin siteerauksia tietyissä medioissa, mutta STT ei tällaisia uutisia useimmiten siteeraa. Samoin urheiluun erikoistuneet mediat siteeraavat varmasti urheiluaiheisia juttuja paljonkin, mutta STT ei välttämättä niin usein. Pettersson jatkaa, että jos alettaisiin tekemään todella tarkasti aihealueittain rajattuja tilastoja STT:n siteerauksista, siteerausten kappalemäärät voisivat jäädä aika pieniksi ainakin tietyissä aihealueissa.

Pettersson sanoo vielä, että nykyinen lista kertoo STT:n siteeratuimmat uutiset, mutta erityisesti tiettyjen aihealueiden osalta se on eri asia kuin Suomen siteeratuimmat uutiset.

Jos haluttaisiin tilasto jonkin sellaisen erityisaihealueen siteerauksista, joita STT ei juurikaan siteeraa, pitäisi siteerausten laskeminen järjestää kokonaan eri tavalla.

STT:n Minna Holopainen on samoilla linjoilla. Hän toteaa, etteivät he pysty tekemään siteerauslistaa sellaisesta aihealueesta, jota STT ei siteeraa. STT:llä on oma uutiskriteeristönsä ja siteerauskäytäntönsä. Siinä painottuvat sellaiset uutiset yleisjulkisuudessa, joista STT arvioi asiakkaidensa olevan kiinnostuneita.

Ylen Riikka Räisänen toteaa, että aihealueittain julkaistava STT:n siteeraus selvitys olisi mielenkiintoinen siitä näkökulmasta, että se toisi osaltaan näkyviin STT:n uutiskriteereitä. Eli vaikka jollakin aihealueella olisi vain vähän tai ei lainkaan siteerauksia, se kuitenkin kertoisi sen, että tämän aihealueen uutisia STT ei juurikaan siteeraa. Ja vastaavasti esille tulisivat paljon siteerauksia saavat aihealueet. Myös Helsingin Sanomien Laura Saarikoski pitää tällaista tilastoa mielenkiintoisena.

Haastattelujen perusteella minulle tuli mieleen, että ehkä STT voisi julkaista aihealueittain siteerausten kokonaismäärän. Eli niin, että viime vuonna STT siteerasi esimerkiksi x kertaa urheiluaiheisia uutisia ja y kertaa talousaiheisia uutisia. Ei siis eriteltäisi näitä siteerauksia toimituksittain. Mutta tässäkin esteenä voi olla sen aiheuttama ylimääräinen työ määrä.

2.7.6 Voisiko olla vuoden painavin skuuppi -palkinto?

Ideoidessani STT:n siteerauslistan mahdollisia kehityskohteita, minulle tuli mieleen palkinto, joka jaettaisiin vuoden painavimman skuupin julkaisseelle toimitukselle. Painavimmalla skuupilla tarkoitettaisiin sellaista uutista, jolla on ollut suurimmat yhteiskunnalliset vaikutukset. Esimerkiksi Suomen Kuvalehti on kunnostautunut tällaisten skuuppien julkaisijana, mutta kappalemääräisesti sen saamat siteeraukset ovat oikeuttaneet STT:n siteerauslistan kärkikymmenikköön ainoastaan kerran.

Lähes kaikki tähän opinnäytetyöhön haastattelemani henkilöt pitivät ajatusta sinänsä hyvänä, mutta muistuttivat, että lähes vastaavia journalistipalkintoja jo jaetaan. Useat haastatellut mainitsivat muun muassa Suuri journalistipalkinto -kilpailun Vuoden juttu -palkinnon sekä Tutkivan journalismin yhdistyksen Lumilapio-palkinnon.

2.7.7 Voisiko siteerauslista sisältää joka kerta koko kalenterivuoden?

Tähän mennessä STT:n siteerauslista on julkaistu 11 kertaa. Vain neljänä kertana tilastot ovat kattaneet koko kalenterivuoden: vuosina 2016, 2018, 2019 ja 2020. Muina vuosina

osa joulukuuta on jäänyt tilastosta pois. Lyhin tarkastelujakso osui vuodelle 2015, jolloin tilasto kattoi siteeraukset ainoastaan joulukuun 3. päivään saakka.

Muutosta näyttää kuitenkin tapahtuneen, sillä viimeisimpien kolmen vuoden tilastoissa on ollut mukana koko kalenterivuosi. Mielestäni koko kalenterivuoden tarkastelu voisi hyvin olla pysyvä käytäntö, sillä tällöin eri vuosien vertailtavuus paranee jonkin verran.

Toisaalta STT:n Minna Holopainen toteaa haastattelussani, että STT:n siteeraus selvityksessä ei pyritä tieteelliseen tarkkuuteen, vaan siellä saattaa olla pieniä inhimillisiä epätarkkuuksia, vaikka tilastonlaatijat erittäin huolellisesti työskentelevätkin.

Holopainen painottaa, että yksittäisen vuoden sijasta kannattaa tarkastella trendejä. Vaikka jonakin vuotena joku toimitus nousisi toisen ohi, niin se ei vielä kerro, että medioiden toiminta olisi muuttunut. Mutta jos trendi on samansuuntainen useamman vuoden ajan, niin silloin voi alkaa jo vetää johtopäätöksiä.

Koska siteeraus selvitysten teossa ei pyritä tieteelliseen tarkkuuteen, Holopainen ei pidä kovinkaan merkityksellisenä sitä, että joidenkin vuosien tilastoista puuttuu osa joulukuusta.

2.8 Syyt siteerauslistan julkaisemiselle ja tulevaisuudennäkymät

Kysyin haastatteluissani Journalisti-lehden ja STT:n näkemyksiä siitä, miksi STT:n siteeraustilasto laaditaan ja julkaistaan vuosittain.

Journalisti-lehden Maria Pettersson toteaa, että yksi Journalisti-lehden perustehtävistä on kirjoittaa mediamaailman ilmiöistä, tapahtumista ja kehityksestä – ja STT:n siteeraus selvitys liittyy näihin kaikkiin. Pettersson jatkaa, että siteerauslistan julkaisua odotetaan vuosittain innolla toimituksissa, se kiinnostaa Journalisti-lehden lukijoita ja sitä siteerataan laajasti medioissa. Niinpä Journalisti-lehti mielellään listan vuosittain julkaisee.

Maria Pettersson pohtii, että yksi syy STT:n siteerauslistan kiinnostavuudelle voi olla sen ainutlaatuisuus mittarina – ei ole olemassa montaa uutistyyön vaikuttavuuden mittaria, jolla voi suoraan verrata oman toimituksen menestystä muihin toimituksiin. Ja juuri uutistyyön vaikuttavuudestaan toisen median siteeraukset kertovat.

Journalisti-lehden Manu Marttinen toteaa, että tammikuussa julkaistavassa siteerauslistan artikkelissa tulee samalla kerrattua päättyneen vuoden uutistapahtumia ja merkittäviä

skuppeja. Näin artikkeli toimii osaltaan menneen vuoden yhteenvetona ja vuosikatsauksena.

STT:n Minna Holopainen puolestaan kertoo, että STT:lle on luonnollinen rooli tuottaa asiakkailleen tietoa, joka koetaan hyödylliseksi. Holopainen sanoo pitävänsä siteerausselvityksestä muun muassa sen takia, että kun joku toimitus parantaa asemiaan listalla, hyvä journalistinen työ ja kehitys tulee sitä kautta näkyviin.

Haastatteluissani sekä Journalistin että STT:n puolelta kerrotaan, ettei listan tuottamisessa liiku rahaa kumpaakaan suuntaan. Journalistin Manu Marttinen kertoo myös, ettei siteerauslistan tekeminen ja julkaiseminen ole ollut missään vaiheessa vaarassa katketa. Joka vuosi marras-joulukuun paikkeilla Journalistin ja STT:n välillä on puolin ja toisin oltu yhteydessä ja sovittu seuraavasta listasta.

Journalisti-lehden Maria Pettersson sanoo, että Journalisti julkaisee erittäin mielellään STT:n siteerauslistan tulevaisuudessakin, jos STT vain sen suostuu laatimaan. Pettersson kertoo listan olevan erittäin suosittu ja se koetaan tärkeäksi. STT:n Minna Holopainen puolestaan sanoo, että jos Journalisti-lehti haluaa perinnettä jatkaa, niin STT kyllä siteerausselvityksen vuosittain tekee, jos vain suinkin pystyy.

Eli hyvältä näyttää STT:n siteerausselvityksen jatko. Selvästi sekä Journalisti-lehti että STT kokevat listan arvokkaaksi ja toimivaksi perinteeksi.

2.9 Muita siteerauslistoja Suomessa ja maailmalla

Kysyin kaikilta haastateltaviltani, tietävätkö he muita STT:n siteerausselvityksen kaltaisia julkisia siteerauslistoja Suomesta tai maailmalta. Kukaan ei tiennyt.

Suomen osalta pidettiin selvänä, että toista vastaavaa listaa ei ole olemassa. Muiden maiden kohdalla kukaan ei ollut kuullut vastaavasta listasta, mutta kaikki myös myönsivät, että eivät osaa sanoa asiasta ulkomaiden osalta.

Olisi mielenkiintoista tietää, löytyykö muualta maailmasta vastaavaa julkista siteeraustilastoa. Jos jollakin tämän opinnäytetyön lukijoista on tietoa asiasta, niin varmasti ainakin Journalisti-lehdessä ja STT:ssä tieto otettaisiin mielellään vastaan.

3 Skuupit ja muut toimitusten uutistoiminnan menestymisen mittarit

Opinnäytetyötä varten tekemissäni haastatteluissa kysyin toimitusten edustajilta, mitä skuupit heidän toimituksilleen merkitsevät ja käyttävätkö he skuuppeja mittarina uutistoiminnan menestymisen arvioinnissa. Tiedustelin myös, mitä muita mittareita heidän toimituksensa käyttävät. Lisäksi kysyin erikseen STT:n siteerauslistan merkityksestä. Tässä luvussa löytyy haastatteluissa kertyneitä vastauksia näihin aiheisiin.

Luvussa pohditaan myös skuupin määritelmää sekä raapaistaan hieman pintaa siitä, miten skuupit syntyvät.

3.1 Skuupin määritelmä ja muita siihen rinnastuvia termejä

Skuupin määritelmä ei ole aivan yksiselitteinen. Siitä lienee kuitenkin laaja yksimielisyys, että ollakseen skuuppi, uutisen tulee sisältää jokin uusi aiemmin julkaisematon tieto. Mutta mitä muuta tämän lisäksi vaaditaan, että uutisesta voidaan puhua skuuppina?

MTV:n julkaisemassa artikkelissa (MTV 21.3.2014) toimittaja Johanna Vehkoo sanoo, että uutisen sisältämän uuden tiedon tulee olla yhteiskunnallisesti merkityksellistä, jotta voidaan puhua skuupista. Hän jatkaa, että uutinen voi täyttää skuupin määritelmän myös yhdistelemällä aiemmin julkaistuja tietoja niin, että syntyy uudenlainen kokonaisuus.

Opinnäytetyötä tehdessäni minullekin kävi kokeneita toimittajia haastatellessani selväksi, ettei pelkkä uuden tiedon julkaiseminen mediassa ei ole välttämättä skuuppi, mikäli julkaistu tieto ei herätä kiinnostusta yleisössä tai muissa toimituksissa. Sen myötä minulle heräsi ajatus, että ehkä skuupista ei voi puhua, mikäli mikään muu media ei siteeraa julkaistua uutista.

Mutta onko tosiaan niin, että yksi skuupin kriteeri ovat siteeraukset muissa medioissa? Tästä ollaan erimielisiä. Edellä mainitussa MTV:n artikkelissa (MTV 31.3.2014) toimittaja Timo Haapalan ja Anna-Lena Laurénin mielestä uutinen voi olla skuuppi, vaikka muut toimitukset eivät sitä siteeraisi – toimittaja Saska Saarikoski on sen sijaan eri mieltä ja kommentoi, että ”yksin metsässä kaatuva puu ei tuota ääntä”.

Omissa haastatteluissani kysyin haastateltavilla, miten he määrittelisivät skuupin. Ylen Riikka Räisänen sanoo, että skuuppi on toimituksen itse uutistyöllään hankkimaa merkityksellistä, yllättävää ja kiinnostavaa tietoa.

Helsingin Sanomien Laura Saarikoski puolestaan sanoo, että skuuppi on oma uutinen, joka kerrotaan ensimmäisenä – lisäksi se on hätkähdyttävä ja kiinnostava uusi tieto, joka koskee yleensä jotain yhteiskunnallisesti merkittävää asiaa. Saarikoski antaa myös esimerkin siitä, mikä ei ole skuuppi. Heidän toimituksessaan skuuppina ei pidettäisi vaikkapa sitä, että Helsingin Sanomat kertoisi ensimmäisenä asfaltointitöiden alkavan jollakin kadulla. Saarikoski jatkaa, että pitää olla sellainen oma uutinen, jolla on laajempaa ja suurempaa merkitystä, jotta sitä voi kutsua skuupiksi.

Skuupin lisäksi suomalaisessa mediakentässä käytetään myös muita termejä, jotka ovat skuupin sukulaisia – osa varmastikin lähisukulaisia ja osa taas kaukaisempia. Opinnäyteytötä varten tekemissäni haastatteluissa kysyin haastateltavilta, mitä muita skuuppiin rinnastettavia termejä heidän toimituksissaan käytetään.

Uutissuomalaisen Matti Pietiläinen kertoi, että monessa maakuntalehdessä puhutaan läpäreistä eli läpimenoista. Ylen Riikka Räisänen sanoi, että heillä puhutaan uutisvoitoista ja omista uutisista, mutta kyllä myös skuuppi-sanaa käytetään aktiivisesti. Helsingin Sanomien Laura Saarikoski puolestaan totesi, että heillä puhutaan skuupeista ja myös omista uutisista.

Eli skuupin rinnalla Suomessa käytössä ovat ainakin termit uutisvoitto, oma uutinen ja läpimeno.

STT:n Minna Holopainen arvioi, että rinnakkaistermeistä ehkä uutisvoitto on lähimpänä termiä skuuppi. Läpimenoa hän puolestaan pitää prosessilähtöisenä – silloin asiaa miettään toimituksen julkaiseman uutisen näkökulmasta, mutta yleisön kannalta se ei ole ehkä kovin looginen nimi. Holopainen näkee, että myös oma uutinen -termi saattaa hahmottua heikosti yleisölle, sillä kaikki lukijat eivät ole kiinnostuneet siitä, onko uutinen syntynyt esimerkiksi tiedotteen vai toimituksen oman selvityksen perusteella.

Holopainen vetää vielä yhteen, että varmaankin uutisvoitto on suomeksi vakiintunein ja yleisesti ymmärrettävin käänös skuupille. Toisaalta hän toteaa, että uutisvoitto-termi ei kuitenkaan yllä täysin kattamaan skuupin määritelmää – skuuppi kun sanana kattaa kaikki ulottuvuudet, joihin termeillä uutisvoitto, oma uutinen ja läpimeno viitataan.

Minna Holopaisen haastattelun aikana minulle putkahti jostain mieleen termi siteerattu uutinen. En osaa sanoa, keksinkö sen itse vai olenko jossain nähnyt termin. Esitin sen kuitenkin arvioitavaksi Holopaiselle. Hän totesi, että siteerattu uutinen -termin ongelma on

sama kuin vaikkapa läpimenon: se kuulostaa hieman alan sisäiseltä ja prosessinmakuiselta termiltä, joka tuskin kovin hyvin aukeaa yleisölle.

Ylen Riikka Räisänen pohtii haastattelussani vielä skuuppi- ja uutisvoitto-termien eroja. Hän toteaa, että uutisvoitto on ehkä skuuppia laajempi käsite. Räisänen sanoo, että skuuppi-termiin liitetään usein oma tiedonhankinta ja asioiden pitkäaikainen tutkiminen. Sen sijaan jos joku haastateltava lausuu suorassa televisio- tai radiolähetyksessä jotain merkittävää, niin Ylessä siitä ei yleensä puhuta skuuppina. Räisänen toteaa, että tällöin heillä on tapana käyttää termiä uutisvoitto tai oma uutinen.

Uutissuomalaisen Matti Pietiläinen palaa vielä sähköpostissaan (30.11.2021) termiasiaan. Hän kertoo, että Mediatalo Keskisuomalaisen maakunta- ja aluelehdissä on sisäisessä puheessa viitattu skuuppeihin läpäri-termillä erittäin pitkään. Hän ei tunne termin käytön syntyhistoriaa, mutta sen käyttö oli vahvasti juurtunut jo ennen vuotta 2007, jolloin hän aloitti työt Savon Sanomissa. Pietiläinen toteaa, että Uutissuomalaisen johtamisessa ja toiminnassa huomioidaan emolehtien kulttuuri, sillä toimittajat tulevat työkiertoon Uutissuomalaiseen juuri näistä toimituksista. Sen takia on järkevää ja luontevaa käyttää samoja termejä. Hän jatkaa, että samoja skuuppeja ja uutisvoittoja Uutissuomalainen luonnollisesti hakee kuin kaikki muutkin toimitukset – käytetty termi on vain historiallisista syistä eri kuin joissakin muissa suomalaisissa toimituksissa.

3.2 STT:n siteerauslistan ja yleensäkin skuoppien merkitys toimituksille

Haastatteluissani kävi ilmi, että skuupeilla ja STT:n siteerauslistalla menestymisellä on merkitystä toimituksille. Joissain toimituksissa näitä käytetään yhtenä numeerisena mittarina uutistyoön onnistumisen arvioimiseen. Toisissa toimituksissa skuupit taas tuovat kyllä onnistumisen elämyksiä, mutta ne eivät ole seurattavia ja tilastoitavia mittareita.

Haastattelussani Matti Pietiläinen kertoo, että Uutissuomalaisessa skuupit ovat yksi toimituksen mittareista ja niistä pidetään kirjaa. Uutissuomalaisen skuuppikirjanpidossa eritellen vielä omaksi ryhmäkseen STT:n siteeraukset. Pietiläisen mukaan näin tehdään, sillä STT:n siteerauslista on alalla yleisesti hyväksytty mittari – se kertoo, miten eri toimitukset menestyvät valtakunnallisessa uutiskilpailussa. Uutissuomalaisen yksi keskeinen tavoite perustamisestaan lähtien on ollut menestys tällä saralla.

Pietiläinen toteaa edelleen haastattelussa, että kun jotakin asiaa mitataan, siihen keskitytään ja panostetaan enemmän. Mittari helpottaa myös johtamista, koska tavoite on selkeä. Näihin asioihin STT:n siteerauslista antaa hyvän työkalun.

STT:n siteerauslistalla menestymisen merkitys näkyy Pietiläisen mukaan monilla tavoin. Haastattelussani hän toteaa, että listalla menestyminen on muun muassa tuonut huomiota Uutissuomalaisen kahdeksan hengen toimitukselle ja auttanut sitä kautta toimituksen brändin rakentamisessa.

STT:n siteerauslistalla on ollut myös aivan suoraa merkitystä Uutissuomalaisen journalistiseen linjaan. Uutissuomalainenhan on menestynyt listalla mainiosti: vuonna 2017 sijoitus oli kolmas, vuonna 2018 viides ja vuosina 2019 ja 2020 jälleen kolmas.

Haastattelussani Matti Pietiläinen kertoo syyn vuoden 2018 sijoituksen notkahtamiseen. Uutissuomalaisen hallitus antoi tuolle vuodelle Uutissuomalaisen toimitukselle täysin uudenlaiset raamit: toimituksen tuli painottaa työssään taustoittavien ja tarinallisten artikkeleiden julkaisua. Kun tämä sitten toteutettiin ja sijoitus STT:n siteerauslistalla huononi, hallitus palautti vuodelle 2019 ohjeet takaisin alkuperäisen toimintamallin mukaisiksi.

Kun haastattelin Journalisti-lehden Maria Petterssonia ja Manu Marttista, kerroin heille kuinka keskeisessä asemassa STT:n siteerauslista on Uutissuomalaisen toiminnassa. Siteerauslistaa alusta alkaen Journalisti-lehdessä luotsannut Marttinen ilahtui asiasta selvästi. Hän sanoi, että tämän parempaa palautetta ei voi työstään saada, kuin että siteerauslistalla on noin paljon merkitystä.

Myös Ylen Riikka Räisänen kertoo, että skuupeilla on suuri merkitys Ylen uutis- ja ajan-kohtaistoimitukselle, vaikka heillä on skuuppien lisäksi käytössä paljon muitakin onnistumisen mittareita. Räisänen kertoo, että siteerausten mittaaminen aloitettiin Ylen Pasilan toimituksissa silloin, kun hän itse aloitti työt Ylellä ja pääsi ensimmäistä kertaa kirjoittamaan oman vastualueensa tavoitteita – vuodesta 2016 alkaen siteerauksia on mitattu.

Räisänen kertoo, että heillä siteeraustavoitteet ovat toimituskohtaisia. Ennen vuoden alkua kunkin toimituksen päällikön kanssa sovitaan, mikä on siteerausten määrällinen tavoite. Aivan kaikkia siteerauksia ei lasketa, vaan ainoastaan suurimpien uutismedioiden siteeraukset. On kuitenkin hieman toimituskohtaisia eroja, sillä esimerkiksi kulttuuritoimituksessa lasketaan suurimpien uutismedioiden ohella myös merkittävien kulttuurimedioiden siteeraukset. Laskenta menee niin, yksittäinen uutinen voi saada vain yhden siteerausmerkinnän, vaikka sitä siteerattaisiin useassa eri mediassa.

Tiedustelen Räisäselä, miten hyvin STT:n siteerauslistan luvut ovat täsmänneet heidän oman kirjanpitosensa kanssa. Räisänen kertoo, etteivät he ole koskaan tehneet tarkistuslaskentaa vaan luottavat siihen, että STT laskee tilaston huolella ja ammattitaidolla.

Räisänen kertoo, että kun STT:n lista aina alkuvuodesta julkaistaan, he tarkastelevat mielenkiinnolla tuloksen. Hän toteaa, että he tietysti pyrkivät olemaan listan ykkönen. Räisänen jatkaa, että tavallaan Ylen velvoitekin on olla eniten siteerattu, sillä se on Suomen suurin uutistoimija.

Räisänen kertoo, että he ovat myös analysoineet, mitä STT siteeraa – kullakin mediallahan on omanlaisensa siteerausprofiili. Räisänen mukaan aihealueista esimerkiksi politiikka on hyvin edustettuna STT:n siteerauksissa. Hän kuitenkin muistuttaa, että siteerausasiat ovat vain yksi palanen kokonaisuutta, eikä niiden tule antaa liikaa ohjata toimintaa. Ylen päätehtävä on palvella yleisöä.

Räisänen toteaa, että pitää STT:n siteerauslistaa hyvänä ja tarpeellisena, sillä se nostaa journalistisen työn peruskauran – uutishankinnan ja tiedonhankinnan – arvoa ja näkyvyyttä. Hän sanoo, että kun media-alasta puhutaan, usein keskustelun aiheena on esimerkiksi digipuolen kehittäminen, ansaintalogiikka, median käytön muutos ja toimitusten taloudelliset haasteet. Niinpä Räisänen pitääkin hienona, että STT:n siteerauslista nostaa huomion valokeilaan journalistisen perustyön.

Räisänen sanoo vielä, ettei kaipaa Ylen nostatusta STT:n siteerauslistan julkaisujen yhteydessä, sillä Ylen kuuluukin olla kärjessä Suomen suurimpana uutistoimijana. Hän kertoo olevansa aina vilpittömän iloinen kollegojen onnistumisista ja nostaa esimerkiksi Uutisuomalaisen loistavat sijoitukset siteerauslistalla.

Helsingin Sanomien Laura Saarikoski sanoo, että skuupit ovat osa journalismin ydintä ja kaikki mediat yrittävät tuottaa skuuppeja. Hän jatkaa, että medioiden kuuluukin hakea skuuppeja eli omia uutisia, sillä journalismin yhteiskunnallinen tehtävä on olla vallan vahtikoira ja tarjota uutta tietoa lukijoille. Uutiskilpailu toimitusten välillä on tervettä – kilpaillessaan skuupeista viestimet lunastavat tehtävänsä yhteiskunnallisesti tärkeän tiedon hankkijoina ja jakajina.

Saarikoski kertoo, että Helsingin Sanomissa ei ole käytössä sellaista mittaria, joka kertoisi skuuppien lukumäärän esimerkiksi viikon tai kuukauden aikana. Saarikoski jatkaa, että toki toimituksessa juhliitaan hyviä skuuppeja ja nautitaan siitä, että lukijat ovat kiinnostuneita näistä jutuista. Mutta skuuppien lukumäärä ei ole Helsingin Sanomissa käytössä sisäisenä mittarina.

Myös Saarikoski pitää STT:n siteerauslistaa tarpeellisena ja sanoo sen olevan hyvä kiritäjä toimituksille – kilpailu pitää toimitusten pyörät pyörimässä ja veren kiertämässä.

3.3 Muut toimitusten käyttämät mittarit

Skuuppien lisäksi toimitusten uutistyon onnistumisen mittaamisessa käytetään luonnollisesti paljon muitakin mittareita.

Haastattelussani Uutissuomalaisen Matti Pietiläinen toteaa, että journalistisen toiminnan tehon ja laadun mittaaminen ei ole helppo tehtävä – se vaatii monia eri mittareita, sillä mikään mittari ei ole riittävän hyvä tai täydellinen yksinään käytettynä.

Matti Pietiläinen kertoo, että skuuppien lisäksi Uutissuomalaisessa käytetään erilaisia digitaalisia mittareita – samoja, joita koko konsernissa on käytössä. Pietiläisen mukaan tärkein tehtävä on tilaajien palveleminen. Sen myötä mitataan muun muassa sitä, kuinka paljon lehtien tilaajat lukevat Uutissuomalaisen juttuja ja kuinka paljon aikaa he käyttävät lukemiseen. Tavoitteena on houkutella myös uusia tilaajia: mittauksessa on esimerkiksi se, kuinka monta uutta tilausta tai maksumuuriin törmäämistä kukin artikkeli on tuottanut.

Ylen Riikka Räisänen kertoo, että heillä uutistoiminnan onnistumista mitataan useilla eri mittareilla. Kvantitatiivisia mittareita ovat muun muassa yleisön Ylen sisältöjen parissa viettämä aika, uutisten sivulataukset ja eri-ikäisten osuudet sisältöjen käytössä. Räisänen sanoo, että Ylellä tarkastellaan myös esimerkiksi sitä, miten ihmiset siirtyvät palvelun sisällä eteenpäin ja missä kohtaa lähtevät pois. Ja sitäkin mitataan, kuinka pitkän ajan ihmiset viettävät kunkin jutun parissa.

Eräs mielenkiintoinen Räisäsen esimerkkinä mainitsema mittari on sellainen, joka kertoo, kuinka pitkälle uutisjutun alusta käyttäjät etenevät. Jos prosenttiluku on sata, juttu on todennäköisesti erinomaisesti rakennettu – sitä ei malteta jättää kesken. Sen sijaan vaikkapa 30 prosentin luku kertoo, että joku asia jutussa saa ihmiset kyllästymään ja jättämään sen kesken.

Räisänen palaa vielä ihmisten Ylen palveluissa viettämän ajan mittaamiseen. Hän toteaa, että julkisen palvelun uutismedian tehtävänä ei ole liimata ihmisiä mahdollisimman pitkäksi aikaa erilaisten passivaattoreiden ja ruutujen äärelle. Mutta yhtenä mittarina muiden joukossa ajan mittaaminen on perusteltua, sillä se kertoo osaltaan yleisön sitoutumisesta.

Räisänen kertoo, että käyttäjien ikä on mittareiden joukossa, koska julkisen palvelun median Ylen velvoitteena on palvella hyvin kaikkia suomalaisia: kaiken ikäisiä ja kaikenlaisia median käyttäjiä.

Edellä mainitut mittarit ovat puhtaasti kvantitatiivisia. Räisänen kuitenkin kertoo, että Ylellä oleellisin tapa uutistoiminnan onnistumisen arviointiin on journalistinen sisäinen keskustelu – siinä käydään läpi muun muassa sitä, miten on onnistuttu tuomaan journalistisin keinoin uutta tietoa ja verrataan omaa tekemistä kilpailijoihin. Räisänen sanoo, että Ylellä käydään erittäin paljon itserefleksiivistä ja itsekriittistä keskustelua. Hän korostaa, että tällainen keskustelu on kaikkein tärkeintä, eivätkä numerot saa ohittaa sitä.

Räisänen kertoo, että edellä mainittujen lisäksi Ylellä mitataan vielä paljon muutakin. On esimerkiksi tasa-arvotavoitteita siten, että sukupuolet olisivat tasapuolisesti edustettuina. Lokakuun 2020 haastattelussani Räisänen kertoo heidän pari vuotta aiemmin havahtuneen siihen, että Ylen haastateltavista noin 70 prosenttia on miehiä ja 30 prosenttia naisia. Lisäksi Ylen seurannassa on, miten onnistutaan hyödyntämään asiantuntijoita ja haastateltavia laveammin – etteivät pelkästään samat vakiokasvot olisi aina esillä. Lisäksi Ylellä seurataan esimerkiksi ajankohtaisohjelmien vieraiden osalta, miten eri puolueet ovat edustettuina.

Helsingin Sanomien Laura Saarikoski kertoo, että heillä ovat toki käytössä erilaiset digitaaliset mittarit, joista käy ilmi muun muassa uutisten lukemiseen liittyvä volyyymi. Saarikoski toteaa, että nämä tilastot ilman muuta kiinnostavat, mutta heille laadulliset asiat ovat yhtä lailla tärkeitä: uutisten luotettavuus, laatu ja merkitys. Saarikoski jatkaa, että esimerkiksi dramaattisilla otsikoilla uutiset saisivat enemmän klikkauksia, mutta he eivät halua käyttää sellaisia keinoja, sillä laadukkuus ja luotettavuus ovat Helsingin Sanomille keskeisiä arvoja.

Saarikoski toteaa, että laadun ja luotettavuuden merkitys korostuu erityisesti siksi, että Helsingin Sanomat on tilattava lehti – heidän täytyy olla media, johon lukijat luottavat ja jonka tilauksesta he haluavat maksaa.

Saarikoski kertoo, että Helsingin Sanomissa laadullisia seikkoja arvioidaan joka päivä. Journalistista keskustelua käydään muassa siitä, millaisia aiheita ja otsikoita on ollut, millä tasolla uutiskattavuus on ollut ja miten toimitus on menestynyt kilpailijoihin nähden.

3.4 Miten skuupit syntyvät

Kysyin haastatteluissani toimitusten edustajilta, miten skuupit syntyvät.

Uutissuomalaisen Matti Pietiläinen kertoo, että yksi avain skuuppien syntymiseen on se, että toimittajat voivat keskittyä ja erikoistua tiettyyn aihealueeseen. Esimerkiksi Uutissuomalaisessa yksi toimittaja on keskittynyt ensisijaisesti sosiaali- ja terveystieteiden asioihin. Pietiläisen mukaan tärkeää on myös se, että toimittajalla on sellainen aihealue seurannassa, josta hän on itse aidosti kiinnostunut ja josta hänellä on osaamista.

Pietiläinen toteaa myös, että Uutissuomalainen tekee gallupeja, joista usein syntyy siteerauksia. Pietiläinen kertoo, että Uutissuomalainen kehittää itse kaikki gallupkysymykset ja heidän käyttämänsä markkinatutkimusyritys toteuttaa kyselyt.

Pietiläinen jatkaa, että Uutissuomalaisen iltavuorolaisen työtehtäviin kuuluu lähettää tieto skuupeista eri toimituksiin – STT:n lisäksi siis muihinkin toimituksiin. Pietiläisen mukaan se on osa näkyvyytyötä, joka vahvistaa Uutissuomalaisen brändiä valtakunnallisena uutistoimituksena.

Pietiläinen on myös huomannut, että STT ei siteeraa kovinkaan herkästi kerronnalliseen tyyliin kirjoitettuja artikkeleita, vaikka niissä olisi painavaakin uutisisältöä. Sen sijaan uutisen malliin kirjoitetussa artikkelissa siteerauskynnys on Pietiläisen havaintojen mukaan matalampi.

Ylen Riikka Räisänen tuo haastattelussani esille neljä eri tapaa, joilla skuuppeja syntyy. Ensimmäisenä hän mainitsee oman uutishankinnan – eli esimerkiksi päällä olevasta uutisaiheesta tehdään aktiivista omaa tiedonhankintaa, joka sitten johtaa skuupin syntyyn.

Toisena tapana Räisänen mainitsee pitkäkestoisemman tutkivan journalismin, jossa pengotaan asioita oma-aloitteisesti ja sitten uutisoidaan ne.

Kolmantena tapana Räisänen ottaa esille haastattelun kautta saadun uuden tiedon esimerkiksi käynnissä olevasta poliittisesta keskustelusta. Jos haastattelussa osataan kysyä oikeat kysymykset, niin vaikkapa poliitikko voi kertoa jonkin todella kiinnostavan tiedon. Sen nopeasti julkaisemalla syntyy skuuppi.

Neljäntenä tapana Räisänen mainitsee Ylen suorat lähetykset televisiossa ja radiossa, joissa haastatellaan livenä ihmisiä. Hän toteaa, että haastateltava saattaa sanoa jotakin

kiinnostavaa, josta syntyy paljon siteerauksia muihin medioihin – eli siteerataan Ylen suosia lähetyksiä. Räisänen jatkaa, että nämä eivät ole skuppeja sanan varsinaisessa merkityksessä ja Ylellä niistä puhutaankin uutisvoitoina tai omina uutisina.

Helsingin Sanomien Laura Saarikoski kertoo, että heillä tutkivan toimituksen ryhmä tuottaa usein skuppeja. Saarikoski toteaa, että tämän ryhmän skupit syntyvät usein pitkäaikaisen ja periksiantamattoman tutkivan työn kautta.

Saarikoski kertoo, että joskus skuppeien osalta käydään myös uutiskilpailua. Saatetaan tietää, että kollega toisesta tiedotusvälineestä on ehkä saanut saman vihjeen. Kun asiasta saadaan hankittua lisätietoa, joudutaan miettimään, milloin luotettavaa tietoa on riittävästi ja riittävän monesta lähteestä, jotta tieto voidaan julkaista. Saarikoski sanoo, että tällaisissa tapauksissa luotettavuus aina tärkeintä, vaikka asioiden varmistaminen johtaisikin uutiskilpailun häviämiseen.

4 Pohdintaa

Tämän opinnäytetyön varmastikin keskeisin tuotos oli koota STT:n siteerauslistan historia ja kehitys yhdelle dokumentille. Käsittääkseni tätä ei ole aikaisemmin tehty – ei ainakaan tässä laajuudessa. Lisäksi nyt koottu yhteenveto siteerauslistasta on julkinen, sillä tämä opinnäytetyö on kenen tahansa vapaasti luettavissa Theseus.fi-sivustolla.

Toinen opinnäytetyöni tulos oli kerätä toimitusten edustajien näkemyksiä siteerauslistan tarpeellisuudesta. Samalla kysyin heiltä skuuppien merkityksestä toimituksille ja toimitusten käyttämisestä muista uutistyyppien onnistumisen mittareista. Siteerauslistan tarpeellisuuden osalta tutkielma toi esiin hieman uutta tietoa, joka ei tosin ollut erityisen yllättävää – kaikki haastatellut pitivät listaa hyvänä ja tarpeellisena. Eli sinänsä tulos taisi vain vahvistaa jo aiemmin vallinnutta käsitystä. Lisäksi Uutissuomalaisen esimerkki osoitti, että STT:n siteerauslista voi olla käytössä myös hyvin keskeisenä toimituksen mittarina.

Kolmas päätuotos oli STT:n siteerauslistaan liittyvien kehitysehdotusten tuottaminen sekä itse asiaa pohtimalla että haastatteleamalla median edustajia. Kehitysehdotukset löytyvät tämän opinnäytetyön luvusta 2, joten niitä ei liene tarpeen toistaa tässä yhteydessä. Useimmat kehitysehdotukset ovat tosin sellaisia, ettei niitä ole järkevää toteuttaa taloudellisten syiden takia. Mutta ehkä aihepiiriin liittyvänä pohdintana ne ajavat asiansa.

Tämän Pohdintaa-luvun yhtenä perinteisenä ulottuvuutena on miettiä opinnäytetyössä esitettyjen tietojen luotettavuutta. Valtaosa tämän tutkielman tiedoista on peräisin Journalisti-lehdessä julkaistuista artikkeleista sekä tekemistäni haastatteluista.

Kaikki Journalisti-lehden artikkeleista poimimani tiedot on osoitettu tekstiviitteiden ja lähdeluettelon avulla. Pysin olemaan erityisen huolellinen viittauksissani. Joissain tapauksissa eri artikkeleissa oli ristiriitaisuuksia. Esimerkiksi vuoden 2019 kokonaissiteerausmäärä oli yhden Journalisti-lehden artikkelin (Pohjola 30.1.2020) mukaan 852 kappaletta, kun taas toisessa saman lehden artikkelissa (Marttinen 14.1.2021) tilastolaatikon yhteydessä vuoden 2019 siteerausmääräksi kerrottiin 850 kappaletta. Tällaisissa ristiriitatilanteissa viittasin vain jompaankumpaan artikkeliin ja käytin sen lukuja. Näin jälkikäteen ajatellen minun olisi kannattanut kirjata havaitut ristiriitaisuudet muistiin ja lisätä ne vaikkapa tämän opinnäytetyön liitteeksi. Tätä kirjoittaessa en niitä enää muista ja tuntuu liian suurelta työltä alkaa käydä kaikkia artikkeleita uudestaan läpi.

En saanut tätä opinnäytetyötä varten käyttööni STT:n tilastontekijöiden alkuperäisiä Excel-
taulukoita. Joitain täydennyksiä Journalisti-lehdessä julkaistuihin lukuihin sain sähköpos-
titse STT:n Olli Vesalalta (18.1.2021) ja Journalisti-lehden Manu Marttiselta (5.2.2021).
Mutta valtaosin siteerausluvut ovat tosiaan peräisin Journalisti-lehden artikkeleista, joista
ne käsityönä poimin. Jälkikäteen ajatellen olisi ollut varmasti kätevintä, että olisin saanut
käyttööni alkuperäiset Excel-taulukot – silloin olisi vain pitänyt etukäteen sopia, mitä taulu-
kon lukuja saan opinnäytetyössäni käyttää. Tällöin Journalisti-lehden artikkeleissa mah-
dollisesti esiintyvät virheet siteerausluvuissa eivät olisi siirtyneet edelleen opinnäytetyö-
höni.

Myös haastattelujen kautta saamani tiedot pyrin kirjaamaan huolellisesti tähän tutkiel-
maan. Tein seitsemän haastattelua, joissa haastattelin yhdeksää henkilöä – kahdessa
haastattelussa haastateltavia oli samalla kertaa kaksi. Tallensin kaikki haastattelut nauhu-
rilla äänitiedostoksi. Ennen opinnäytetyön julkaisua lähetin tutkielman tarkistettavaksi
haastateltaville. Näin pyrin parantamaan tutkielman luotettavuutta ja karsimaan mahdolti-
sia väärinymmärryksiä.

Tosin tutkielman lähettäminen tarkistettavaksi haastateltaville jäi minulla liian myöhäiseen
ajankohtaan. Lähetin pyynnöt torstai-iltana 25.11.2021 ja pyysin saada vastaukset vii-
meistään tiistaina 30. marraskuuta. Näin kapea aikaikkuna opinnäytetyön tarkistamiseen
oli ilman muuta liian lyhyt, ja sitä harmittelen näin jälkikäteen. Kaikesta huolimatta haasta-
teltavista kuusi ehti tarkistuksen tehdä. Sen sijaan Johan Jaakkolalta, Riikka Räisäseltä ja
Laura Saarikoskelta en vastauksia saanut. Toivon kuitenkin, että olen kirjannut oikein
myös heidän kommenttinsa tähän opinnäytetyöhön – ainakin pyrin haastattelukirjaukset
tekemään erityisen huolellisesti.

Edellä mainitun lisäksi tulee heti mieleen ainakin pari asiaa, mitkä olisin voinut tehdä pa-
remmin. Opinnäytetyösuunnitelmassa kirjasin tavoitteeksi etsiä kirjallisuudesta ja muista
julkaisuista tietoa skuupin määritelmästä, skuuppien merkityksestä toimituksille ja toimi-
tusten käyttämisestä mittareista. Sitten olisin verrannut kirjallisuudesta löytynyttä tietoa
haastatteluissa saamaani tietoon ja pohtinut, ovatko tiedot yhteneväiset vai tuliko haastat-
teluissa esiin uutta tietoa. Kirjallisuuskatsaus eli tietoperusta jäi luvussa 3 kuitenkin lähes
olemattomaksi – eli vertailu haastatteluissa saamaani tietoon jäi tekemättä. Toinen asia,
mikä jäi tekemättä, oli rajauksen kirjaaminen tutkielmaan. Johdantoluvusta kyllä löytyvät
tutkielman tavoitteet, mutta rajaus puuttuu.

Omasta oppimisprosessista voisin todeta, että projektin aikana syntyneiden journalististen
oivallusten ja oppimisen lisäksi opin myös sen, ettei asioita kannata lykätä. Opinnäytetyöni

tekeminen kesti erittäin pitkän ajan. Opinnäytetyösuunnitelman kirjoitin jo vuonna 2018, mutta varsinaisesti aloin edistää opinnäytetyötäni vasta toukokuussa 2020. Senkin jälkeen työ eteni erittäin verkkaisella tahdilla ja valmistui lopulta vasta joulukuussa 2021. Asiaan liittyen voisin kirjata tähän englanninkielisen sanonnan, jonka kuulin sivukorvalla jollain Haaga-Helian luennolla: ”Done is better than perfect”. Google-haun perusteella kyseessä näyttää olevan tunnettu ja laajalti käytetty sanonta. Itse yritän jatkossa parhaani mukaan noudattaa tuota ohjetta.

Haluan kiittää opinnäytetyöni ohjaajaa Kaarina Järventausta erinomaisista neuvoista, kärsivällisyydestä ja jatkuvasta kannustamisesta koko opinnäytetyöprojektini ajan. En olisi voinut toivoa parempaa ja ammattitaitoisempaa ohjaajaa työlleni.

Samoin minulle jäi erittäin myönteiset ja mukavat muistot kaikista tähän opinnäytetyöhön haastattelemistani henkilöistä: STT:n Minna Holopaisesta, Tapio Pellisestä ja Olli Vesalasta, Journalisti-lehden Maria Petterssonista ja Manu Marttisesta, Uutissuomalaisen Matti Pietiläisestä, Ylen Riikka Räisäsestä, Helsingin Sanomien Laura Saarikoskesta sekä siiteerauslistaidean isästä Johan Jaakkolasta. He olivat valmiita uhraamaan aikaansa, paneutuivat haastattelutilanteessa aidosti aiheeseen ja olivat ystävällisiä.

Erityiskiitos hyvästä yhteistyöstä myös STT:n yhteyshenkilölleni Maija Paikkalalle, Tutkivan journalismin yhdistyksen puheenjohtajalle Ville Eklundille ja Metropolia Ammattikorkeakoulun yliopettaja Aino Vuorijärvelle, jolta kysyin lisätietoa hänen alun perin lanseeraamastaan opinnäytetyön vetoketjumalli-termistä.

Lähteet

Aho, H-R., Forsell, M., Kukkola, A., Leppisaari, I., Leppälä, R., Orjala, U., Peltokangas, J., Rasehorn, K., Taari, T., Tammisto, M., Tolonen-Kytölä, T. & Torkinlampi, E. 2015. Opin-
näytetyö- ja kirjoitusohjeet. Centria-ammattikorkeakoulu. Luettavissa:
<https://www.theseus.fi/handle/10024/98592>. Luettu: 17.12.2020.

Eklund, V. 7.11.2020. Puheenjohtaja. Tutkivan journalismin yhdistys. Sähköposti.

Honkonen, M. 18.1.2018. Yle jatkoi ykkösenä, Uutissuomalainen kiri kolmanneksi. Journa-
listi. Luettavissa: [https://journalisti.fi/uutiset/2018/01/yle-jatkoi-ykkosen-uutissuomalainen-
kiri-kolmanneksi/](https://journalisti.fi/uutiset/2018/01/yle-jatkoi-ykkosen-uutissuomalainen-kiri-kolmanneksi/). Luettu: 1.12.2021.

Honkonen, M. 19.1.2018. Uutissuomalainen kiri kolmanneksi. Journalisti. Luettavissa:
<https://www.journalisti.fi/artikkelit/2018/1/uutissuomalainen-kiri-kolmanneksi/>. Luettu:
21.1.2021.

Honkonen, M. 19.8.2021. Journalistin verkkosivut uudistuivat. Journalisti. Luettavissa:
<https://journalisti.fi/uutiset/2021/08/journalistin-verkkosivut-uudistuivat/>. Luettu: 26.9.2021.

Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. s.a. Haastattelut. Teoksessa Jaana Vuori (toim.).
Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Tampere. Lu-
ettavissa: [https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuk-
sen-aineistot/haastattelut/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuk-
sen-aineistot/haastattelut/). Luettu: 15.2.2021.

Journalisti 17.3.2021. Oikaisu: STT:n siteerausluvuissa oli laskuvirhe – 45 siteerausta jäi
pois tammikuussa julkaistuista luvuista. Luettavissa: [https://journalisti.fi/uutiset/2021/03/oik-
kaisu-sttn-siteerausluvuissa-oli-laskuvirhe-45-siteerausta-jai-pois-tammikuussa-julkais-
tuista-luvuista/](https://journalisti.fi/uutiset/2021/03/oik-
kaisu-sttn-siteerausluvuissa-oli-laskuvirhe-45-siteerausta-jai-pois-tammikuussa-julkais-
tuista-luvuista/). Luettu: 15.11.2021

Julkisen sanan neuvosto 10.5.2010. Periaatelausuma lainaamisesta (4279/L/10). Luetta-
vissa: <https://www.jsn.fi/periaatelausumat/lainaaminen-2010/>. Luettu: 30.11.2021.

Liukko, S. & Perttula, S. 2020. Opinnäytetyön raportointi. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
Luettavissa: <https://oppimateriaalit.jamk.fi/raportointiohje/>. Luettu: 17.12.2020.

Luukka, T. 23.6.2014. Kuuden lehtitalon Lännen Media aloittaa lokakuussa. Helsingin Sa-
nomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/talous/art-2000002740769.html>. Luettu: 1.12.2021.

Malinen, T. 19.2.2020. STT:n siteerausselvitys, brändiksi kypsynyt. STT. Luettavissa: <https://stt.fi/siteerausselvitys/>. Luettu: 23.1.2021.

Marttinen, M. 2013. Hei, meitä siteerataan! Journalisti-lehti, 89. vuosikerta, 1. numero, s. 4–5.

Marttinen, M. 2014a. Hesari kipusi ykköseksi siteerauksissa. Journalisti (näköislehti), 90. vuosikerta, 1. numero, s. 13. Luettavissa: https://journalistiliitto-fi.directo.fi/@Bin/22370493/journalisti_2014_1601_13.pdf. Luettu: 21.1.2021.

Marttinen, M. 2014b. Hesari kipusi ykköseksi siteerauksissa. Journalisti (nettisivu). Luettavissa: <http://journalistiliitto-fi.directo.fi/journalisti/lehti/2014/01/artikkelit/hesari-kipusi-ykköseksi-siteerau/>. Luettu: 21.1.2021.

Marttinen, M. 2016. Lännen Media nousi siteerauslistan kärkisijoille. Journalisti-lehti, 92. vuosikerta, 1. numero, s. 6.

Marttinen, M. 14.1.2016. Lännen Media nousi siteerauslistan kärkisijoille. Journalisti. Luettavissa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/1/Innen-media-nousi-siteerauslistan-krkisijoille/>. Luettu: 21.1.2021.

Marttinen, M. 20.1.2017. Siteeratuimpien kärki vaihtui. Journalisti. Luettavissa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2017/1/siteeratuimpien-krki-vaihtui/>. Luettu: 21.1.2021.

Marttinen, M. 31.1.2019. STT:n siteerausmäärät romahtivat. Journalisti. Luettavissa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2019/1/stt-n-siteerausmrt-romahtivat/>. Luettu: 21.1.2021.

Marttinen, M. 22.10.2020. Vapaapäivien pitäminen on sinulle lähinnä uuvuttavaa, Minna Holopainen. Journalisti. Luettavissa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2020/8/vapaapiivien-pitminen-on-sinulle-lhinn-uuvuttavaa-minna-holopainen/>. Luettu: 1.12.2020.

Marttinen, M. 12.1.2021. Toimitussihteeri. Journalisti-lehti. Sähköposti.

Marttinen, M. 14.1.2021. Yle taas ykkönen STT:n siteerauksissa – Suomen Kuvalehti nousi ensimmäisenä aikakauslehtenä kymmenen kärkeen. Journalisti. Luettavissa: <https://journalisti.fi/artikkelit/2021/01/yle-taas-ykkonen-sttn-siteerauksissa-suomen-kuvalehti-nousi-ensimmaisena-aikakauslehtena-kymmenen-karkeen/>. Luettu: 15.11.2021.

Marttinen, M. 5.2.2021. Toimituspäällikkö. Journalisti-lehti. Kaksi sähköpostia kello 15.10 ja 16.42.

Marttinen, M. 11.2.2021. Uutisen siteeraus nostaa toimituksen työn arvoa, mutta ei välttämättä tuo euroja. STT:n siteeratuimmat -listaa on julkaistu vuodesta 2011. Journalisti. Luettavissa: <https://journalisti.fi/artikkelit/2021/02/uutisen-siteeraus-nostaa-toimituksen-ty-n-arvoa-mutta-ei-vlttmtt-tuo-euroja-sttn-siteeratuimmat-listaa-on-julkaistu-vuodesta-2011/>. Luettu: 26.9.2021.

MTV 21.3.2014. Huipputoimittajat kertovat: Mikä on skuupin ja tavallisen uutisen ero? Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/huipputoimittajat-kertovat-mika-on-skuupin-ja-tavallisen-uutisen-ero/3116376#gs.h46go0>. Luettu: 21.11.2021

Pellinen, T. 26.11.2021. Toimittaja. STT. Sähköposti.

Pietiläinen, M. 30.11.2021. Uutispäällikkö. Uutissuomalainen. Sähköposti.

Pohjola, J. 15.1.2015. Hesari pysyi siteerausten kuninkaana. Journalisti. Luettavissa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2015/1/hesari-pysyi-siteerausten-kuninkaana/>. Luettu: 21.1.2021.

Pohjola, T. 30.1.2020. Uutissuomalainen palasi kolmanneksi – Yle oli jälleen vuoden siteeratuin. Journalisti. Luettavissa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2020/1/uutissuomalainen-palasi-kolmanneksi-yle-oli-jlleen-vuoden-siteeratuin/>. Luettu: 21.1.2021.

Porttinen, K. 2011. Yle on vuoden 2010 siteeratuin. Journalisti-lehti, 87. vuosikerta, 1. numero, s. 4–5.

Porttinen, K. 2012. Yle vuoden siteeratuin media. Journalisti-lehti, 88. vuosikerta, 1. numero, s. 4–5.

STT & Forsberg, T. 27.6.2018. Jymy-yllätys mediamaailmasta: Sanoma ostaa enemmistön STT:stä. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10275877>. Luettu: 18.7.2021.

Tieteen termipankki 2014. Kielitiede: brändi. Luettavissa: <https://tieteentermi-pankki.fi/wiki/Kielitiede:brändi>. Luettu: 23.1.2021.

Tutki!-konferenssin verkkosivusto 8.11.2017. Mikä Tutki!-konferenssi?. Luettavissa: <https://tutkikonferenssi.fi/mika-tutki-konferenssi/>. Luettu: 23.1.2021.

Uutismedian liitto 2021. Paikallislehtikilpailut. Luettavissa: <https://www.uutismediat.fi/uutismedian-liitto/kilpailut/paikallislehtikilpailut/>. Luettu: 14.3.2021.

Vesala, O. 18.1.2021. Kehityspäällikkö. STT. Sähköposti.

Vesala, O. 26.11.2021. Kehityspäällikkö. STT. Sähköposti.

Vuorijärvi, A. 2013. Tekstilaji ja yhteisö. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyön diskussio tekstinä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/40126>. Luettu: 14.12.2020.

Vuorijärvi, A. 1.2.2021. Yliopettaja. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sähköposti.

Vuorijärvi, A. & Boedeker, M. 2007. Asiantuntijaviestintä ja opinnäytetyötekstin rakenne. Teoksessa Toljamo, M. & Vuorijärvi, A. (toim.). Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena. Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja, s.172–187. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Oulu. Luettavissa: <http://www.oamk.fi/opinnaytehanke/docs/opinnaytetyokirja.pdf>. Luettu: 14.12.2020.